

II

(Sdělení)

SDĚLENÍ ORGÁNŮ, INSTITUCÍ A JINÝCH SUBJEKTŮ EVROPSKÉ UNIE

EVROPSKÁ KOMISE

SDĚLENÍ KOMISE

Pokyny týkající se Dohody o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii

Část druhá – Práva občanů

(2020/C 173/01)

Tyto pokyny jsou čistě informativní a nedoplňují Dohodu o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii.

Přestože tyto pokyny byly vypracovány zaměstnanci Evropské komise, názory v nich uvedené by neměly být vykládány jako oficiální postoj Evropské komise.

Obecným cílem druhé části Dohody o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii (dále jen „dohoda“) je ochránit práva občanů vyplývající z práva Evropské unie (EU), která využívají občané Evropské unie pobývající nebo pracující ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska (dále jen „Spojené království“) a státní příslušníci Spojeného království pobývající nebo pracující v EU a jejich rodinní příslušníci do konce přechodného období stanoveného v dohodě, a poskytnout za tímto účelem účinné, vymahatelné a nediskriminační záruky.

1. HLAVA I – OBECNÁ USTANOVENÍ

Články 9, 10 a 11 dohody společně určují osobní a územní působnost pro účely použití části druhé hlavy II dohody, která se týká práv a povinností spojených s pobytem, povolení k pobytu, práv pracovníků a osob samostatně výdělečně činných a odborných kvalifikací (hlava III, která se týká koordinace systémů sociálního zabezpečení, má vlastní osobní působnost).

Hlava II dohody se vztahuje na občany EU a státní příslušníky Spojeného království, kteří před koncem přechodného období využívali své právo na pobyt nebo výkon práce v souladu s právem Unie a činí tak nadále i po skončení tohoto období, jakož i na jejich rodinné příslušníky.

Definice občana EU a státního příslušníka Spojeného království stanoví čl. 2 písm. c) a d) dohody.

Odkazy na práva nebo pravidla Unie týkající se volného pohybu v těchto pokynech zahrnují práva podle: článků 21, 45 a 49 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU), směrnice 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států (směrnice 2004/38/ES) a nařízení (EU) č. 492/2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie (nařízení (EU) č. 492/2011).

1.1. Článek 9 – Definice

1.1.1. Ustanovení čl. 9 písm. a): rodinní příslušníci

1.1.1.1. Ustanovení čl. 9 písm. a) bodu i): „nejbližší“ rodinní příslušníci

„Nejbližší“ rodinní příslušníci se vymezují odkazem na čl. 2 odst. 2 směrnice 2004/38/ES. Toto ustanovení se použije rovněž na rodinné příslušníky zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných, včetně přeshraničních pracovníků (spojené věci C-401/15 až C-403/15 *Depesme a Kerrou*).

Jako je tomu podle unijního práva, nepožívají rodinní příslušníci občanů Unie v zásadě nezávislého práva svobodně se pohybovat a pobývat na území Unie (pokud nejsou sami občany EU nebo nezískali nezávislé právo pobytu v důsledku svého vztahu s občanem EU, který je zdrojem jejich práva na volný pohyb). Ve stejném duchu nepožívají rodinní příslušníci práv vyplývajících z dohody, aniž by tato práva byla odvozena od nositele práv – osoby, na niž se vztahuje čl. 10 odst. 1 písm. a) až d) dohody.

Jedinou výjimkou jsou rodinní příslušníci, na něž se vztahuje čl. 10 odst. 1 písm. f) a kteří na konci přechodného období „nezávisle“ pobývali v hostitelském státě, neboť jejich právo pobytu podle práva Unie v tomto okamžiku již nebylo podmíněno tím, že jsou nadále rodinnými příslušníky občana EU, který v současnosti v hostitelském státě využívá práva vyplývající ze Smluv.

1.1.1.2. Ustanovení čl. 9 písm. a) bodu ii): státní příslušníci třetích zemí, kteří pečují o vyživovaného občana EU

Soudní dvůr Evropské unie (SDEU) uznal, že v určitých situacích by měly mít právo pobytu i jiné osoby, zejména pokud je přítomnost takových osob skutečně potřebná k tomu, aby mohli občané EU požívat práva pobytu podle práva Unie.

Nejrelevantnějším příkladem je nezletilý mobilní občan EU s rodičem, jenž je státním příslušníkem země mimo EU. Zatímco právo pobytu občana EU je podle práva Unie zřejmé, rodič, jímž je občan EU vyživován, nespadá do působnosti čl. 2 odst. 2 písm. d) směrnice 2004/38/ES, které se vztahuje na rodiče vyživované občany EU (zde je tomu naopak). SDEU ve věci C-200/02 *Chen* rozhodl, že takovýto rodič má právo pobytu v hostitelském státě, aby se podpořilo právo pobytu nezletilého dítěte z EU.

Ustanovení čl. 9 písm. a) bodu ii) jde nad rámec odkazu na osoby, které o dítě skutečně pečují, jež uplatnil SDEU ve věci *Chen* (kde se jednalo pouze o pobyt matky dítěte), a je koncipováno otevřenějším způsobem tak, aby se mohlo vztahovat i na jiné osoby než na ty, které o dítě skutečně pečují (například také na nezletilé sourozence, kteří s nezletilým občanem EU sdílí tutéž osobu (osoby), která (které) o ně skutečně pečuje (pečují)).

1.1.2. Ustanovení čl. 9 odst. b): přeshraniční pracovníci

Přeshraniční pracovníci jsou osoby, na něž se vztahuje definice SDEU pro „pracovníky“ a které zároveň ve státě, v němž jsou „pracovníky“, nepobývají za podmínky stanovené v článku 13 dohody.

Vztahuje se jak na přeshraniční pracovníky, kteří jsou zaměstnanci (článek 45 SFEU), tak na ty, kteří jsou osobami samostatně výdělečně činnými (článek 49 SFEU) (viz věc C-363/89 *Roux* a pokyny k článkům 24 a 25).

1.1.2.1. Definice zaměstnance nebo osoby samostatně výdělečně činné

Primární ani sekundární právo Unie definici pojmu „pracovník“ ani „osoba samostatně výdělečně činná“ neuvádí.

Podle judikatury SDEU má pojem „pracovník“ pro účely svobody pohybu v Unii zvláštní význam (například věc C-66/85 *Lawrie-Blum*) a musí se u něj uplatnit široký výklad (věc C-139/85 *Kempf*).

Nelze zde použít odlišné vnitrostátní definice (např. definice pracovníka ve vnitrostátních pracovněprávních předpisech), které by byly restriktivnější.

SDEU vymezil „zaměstnance“ jako „osobu, která za odměnu vykonává skutečnou a efektivní práci pod vedením jiné osoby, s výjimkou těch činností, které jsou natolik omezené, že jsou čistě okrajové a vedlejší“ (věci C-138/02 *Collins*, C-456/02 *Trojani* nebo C-46/12 *LN*).

Základní rysy pracovního poměru jsou následující:

- osoba po určitou dobu vykonává činnosti (viz například věci C-139/85 Kempf, C-344/87 Bettray, C-171/88 Rinner-Kühn, C-1/97 Birden, C-102/88 Ruzius-Wilbrink)
- pro jinou osobu a pod jejím vedením (věci C-152/73 Sotgiu, C-196/87 Steymann, C-344/87 Bettray, C-151/04 Nadin),
- a to za odměnu (viz například věci C-196/87 Steymann, C-344/87 Bettray, C-27/91 Hostellerie Le Manoir, C-270/13 Haralambidis).

„Zaměstnanec“ od „osob samostatně výdělečně činných“ odlišuje podmínka vztahu podřízenosti. Práce v rámci vztahu podřízenosti je charakterizována tím, že volbu činnosti, odměnu a pracovní podmínky určuje zaměstnavatel (věc C-268/99 Jany).

1.1.3. Ustanovení čl. 9 písm. c): hostitelský stát

Toto ustanovení rozlišuje mezi občany EU a státními příslušníky Spojeného království. Hostitelský stát je pro každou z obou skupin vymezen odlišně.

V případě státních příslušníků Spojeného království je hostitelským státem členský stát EU ve smyslu čl. 2 písm. b) dohody, v němž využívají své právo pobytu podle pravidel Unie týkajících se volného pohybu. Spojené království se pro státní příslušníky Spojeného království hostitelským státem podle dohody stát nemůže – to znamená, že na státní příslušníky Spojeného království, kteří ve Spojeném království před koncem přechodného období pobývali v souladu s právy podle práva Unie (na základě judikatury vycházející z rozsudků SDEU ve věcech C-34/09 Ruiz Zambrano nebo C-370/90 Singh), se dohoda *ad personam* nevztahuje.

V případě občanů EU je hostitelským státem Spojené království ve smyslu čl. 3 odst. 1 dohody. Na občany EU se dohoda *ad personam* nevztahuje v žádném členském státě EU bez ohledu na to, zda se jedná o členský stát, jehož jsou státními příslušníky, nebo nikoliv.

1.1.3.1. „Využívali své právo na pobyt v souladu s právem Unie“

Využívání práva na pobyt znamená, že občan EU nebo státní příslušník Spojeného království před koncem přechodného období oprávněně pobývá v hostitelském státě v souladu s právními předpisy Unie o volném pohybu.

Jsou zahrnuty všechny možné situace, kdy právo pobytu vyplývá z pravidel Unie týkajících se volného pohybu.

Patří sem právo pobytu bez ohledu na to, zda se jedná o právo trvalého pobytu, bez ohledu na délku jeho trvání (dostačuje např. příjezd do hostitelského státu jeden týden před koncem přechodného období a pobyt v něm jakožto uchazeč o zaměstnání podle článku 45 SFEU) a bez ohledu na to, v jakém postavení jsou tato práva využívána (jako zaměstnanec, osoba samostatně výdělečně činná, student, uchazeč o zaměstnání atd.).

Je dostačující, že právo pobytu bylo využíváno v souladu s podmínkami, které pro právo pobytu stanoví právo EU (věc C-162/09 Lassal nebo spojené věci C-424 a 425/10 Ziolkowski a Szeja).

V souladu s právem Unie není podmínkou oprávněného pobytu povolení k pobytu, neboť podle práva Unie je právo pobytu občanům EU přiznáno přímo Smlouvou a nezávisí na splnění správních postupů (11. bod odůvodnění směrnice 2004/38/ES). Povolení k pobytu vydané podle práva Unie naopak samo o sobě neznamená, že pobyt je v souladu s právem Unie (věc C-325/09 Dias).

1.1.3.2. „Před koncem přechodného období a dále v něm pobývají i po jeho skončení“

Tyto pojmy, které je třeba vykládat společně, obsahují časovou podmínku, že pobyt v souladu s právem Unie lze pro účely druhé části dohody zohlednit, pouze pokud je tento pobyt na konci přechodného období (31. prosince 2020) „nepřetržitý“.

Pravidla týkající se nepřetržitosti pobytu dále upravuje článek 11 dohody.

Dřívější doby pobytu, které uplynuly před koncem přechodného období (například pobyt v letech 1980 až 2001), nebo doby pobytu, které začínají až po skončení přechodného období, zohlednit nelze.

1.1.4. Ustanovení čl. 9 písm. d): stát výkonu práce

Stát výkonu práce je relevantní pouze pro účely určení územního rozsahu práv přeshraničních pracovníků.

Osoby, které pobývají ve státě, v němž pracují, se nepovažují za přeshraniční pracovníky.

1.1.5. Ustanovení čl. 9 písm. e): práva péče o dítě

Výraz „práva péče o dítě“ je vymezen odkazem na čl. 2 odst. 9 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (nařízení Brusel IIa).

Toto ustanovení zahrnuje práva péče o dítě vyplývající ze soudního rozhodnutí, získaná ze zákona nebo na základě právně závazné dohody.

1.2. Článek 10 – Osobní působnost

1.2.1. Občané EU a státní příslušníci Spojeného království: odst. 1 písm. a) až d)

Definice občanů EU a státních příslušníků Spojeného království stanoví čl. 2 písm. c) a d) dohody.

SDEU vydal v judikatuře zvláštní pokyny týkající se práv osob s dvojí státní příslušností. Tato judikatura je důležitá pro určení, ve kterých případech se na osoby s dvojí státní příslušností vztahuje dohoda a ve kterých případech dvojí státní příslušností vzniká čistě vnitrostátní situace.

Na **osoby se státní příslušností dvou zemí EU** (např. osoba, která má českou a slovenskou státní příslušnost) nebo na osoby se státní příslušností země EU a třetí země (např. osoba, která má českou a japonskou státní příslušnost), které na konci přechodného období pobývají ve Spojeném království, se jednoznačně vztahuje osobní působnost dohody jakožto na občany EU.

Na **osoby se státní příslušností země EU a Spojeného království, ať už narozením, nebo naturalizací**, se dohoda vztahuje, jestliže před koncem přechodného období využívaly práva pobytu na základě volného pohybu v hostitelském státě, jehož jsou státními příslušníky (věc C-165/16 Lounes). Dohoda se vztahuje rovněž na osoby se státní příslušností země EU a Spojeného království, ať už narozením, nebo naturalizací, jestliže před koncem přechodného období využívaly práva k pobytu na základě volného pohybu v jiném členském státě, než je stát, jehož je daná osoba státním příslušníkem (tím nejsou dotčena práva, která mají jakožto mobilní občané EU na základě práva Unie o volném pohybu občanů EU).

Na osoby se státní příslušností země EU a Spojeného království, které získaly státní příslušnost hostitelského státu i po skončení přechodného období, se dohoda vztahuje obdobně jako u věci C-165/16 Lounes.

Dohoda se nevztahuje na osoby se státní příslušností země EU a Spojeného království, **kteří nikdy nevyužili svá práva na volný pohyb** podle článků 21, 45 nebo 49 SFEU (jako ve věci C-434/09 McCarthy).

1.2.2. Mimo oblast působnosti

1.2.2.1. Vyslaní pracovníci

Dohoda se nevztahuje na osoby, které se dovolávají pouze práv vyplývajících z článku 56 SFEU (viz též pokyny k hlavě III čl. 30 odst. 1 písm. e) dohody).

Dohoda nezakládá žádný nárok na to, aby vyslaní pracovníci po skončení přechodného období zůstali v hostitelském státě.

1.2.2.2. Práva vyplývající z občanství EU: věc C-34/09 Ruiz Zambrano

Občané EU a státní příslušníci Spojeného království, jejichž práva v hostitelském státě na konci přechodného období jsou založena na skutečnosti, že byli občany Unie ve smyslu článku 20 SFEU, nespádají do oblasti působnosti dohody.

V důsledku toho nespádají do oblasti působnosti dohody ani jejich rodinní příslušníci a budou se na ně vztahovat pravidla platná v hostitelském státě.

1.2.2.3. Právo vracejících se občanů EU a státních příslušníků Spojeného království na sloučení rodiny: věc C-370/90 Singh

Občané EU a státní příslušníci Spojeného království, na něž se vztahuje tato judikatura, nespádají do oblasti působnosti této dohody. V důsledku toho nespádají do oblasti působnosti dohody ani jejich rodinní příslušníci. Status pobytu rodinných příslušníků státních příslušníků Spojeného království, kteří se vracejí do Spojeného království, nebo občanů EU, kteří se vracejí do členského státu, jehož jsou státními příslušníky, se bude řídit právními předpisy Spojeného království, resp. EU.

1.2.3. Ustanovení čl. 10 odst. 1 až 4: rodinní příslušníci

Ustanovení čl. 10 odst. 1 až 4 vymezuje, které osoby spadají do oblasti působnosti dohody na základě svých rodinných vazeb s nositelem práv (osobou, na niž se vztahuje některé z ustanovení čl. 10 odst. 1 písm. a) až d) dohody).

Na základě směrnice 2004/38/ES dohoda rozlišuje mezi dvěma kategoriemi „rodinných příslušníků“ – „nejbližšími“ rodinnými příslušníky (ve smyslu čl. 9 písm. a) dohody, který odpovídá čl. 2 odst. 2 směrnice 2004/38/ES) a „vzdálenějšími“ rodinnými příslušníky (spadajícími pod čl. 10 odst. 2 až 5 dohody, které odpovídají čl. 3 odst. 2 směrnice 2004/38/ES).

1.2.3.1. Ustanovení čl. 10 odst. 1 písm. e) bodu i): „nejbližší“ rodinní příslušníci pobývající v hostitelském státě

Toto ustanovení se vztahuje na „nejbližší“ rodinné příslušníky (ve smyslu čl. 9 písm. a) dohody), kteří na konci přechodného období pobývali v hostitelském státě jakožto rodinní příslušníci občana EU, který v hostitelském státě využíval práva Unie na volný pohyb.

1.2.3.2. Ustanovení čl. 10 odst. 1 písm. e) bodu ii): „nejbližší“ rodinní příslušníci pobývající mimo hostitelský stát

Rodinní příslušníci, na něž se vztahuje čl. 10 odst. 1 písm. e) bod ii), se před koncem přechodného období nepřestěhovali do hostitelského státu. Mohou nositele práv do hostitelského státu kdykoli po skončení přechodného období následovat.

Dotčení rodinní příslušníci musí být s nositelem práv na konci přechodného období přímo spřízněni (tj. spadat do oblasti působnosti čl. 2 odst. 2 směrnice 2004/38/ES jakožto manžel/manželka, registrovaný partner nebo předek v přímé linii). Ustanovení čl. 10 odst. 1 písm. e) bodu ii) dohody se vztahuje rovněž na potomky v přímé linii narozené před koncem přechodného období, zatímco na potomky v přímé linii narozené po skončení přechodného období se vztahuje čl. 10 odst. 1 písm. e) bod iii) dohody.

Kromě toho musí dotčený rodinný příslušník v době, kdy usiluje o pobyt v hostitelském státě podle dohody, splňovat podmínky čl. 2 odst. 2 směrnice 2004/38/ES.

To například znamená, že osoba usilující o vstup jako manžel/manželka nositele práv v roce 2025 bude podle dohody způsobilá, pokud byla s nositelem práv na konci přechodného období v manželském svazku a v roce 2025 stále je v manželském svazku.

Dítě nositele práv, které bylo na konci přechodného období mladší 21 let, bude podle dohody způsobilé následovat nositele práv, pokud je v době, kdy chce nositele práv do hostitelského státu následovat, i nadále dítětem nositele práv a je stále mladší 21 let nebo je nositelem práv vyživováno.

Rodič nositele práv bude podle dohody způsobilý nositele práv následovat, pokud je v době, kdy chce nositele práv do hostitelského státu následovat, nositelem práv vyživován.

1.2.3.3. Ustanovení čl. 10 odst. 1 písm. e) bodu iii): budoucí děti

Osoby, které se nositeli práv narodí nebo jím jsou osvojeny po skončení přechodného období, jsou chráněny čl. 10 odst. 1 písm. e) bodem iii) dohody.

Aby byly tyto budoucí děti způsobilé následovat nositele práva do hostitelského státu, budou muset v době, kdy chtějí nositele práv do hostitelského státu následovat, splňovat podmínky čl. 2 odst. 2 písm. c) směrnice 2004/38/ES, tj. být mladší 21 let nebo být vyživovanými osobami.

Ustanovení čl. 10 odst. 1 písm. e) bodu iii) dohody se použije v kterékoli z těchto situací:

- a) oba rodiče jsou nositeli práv: neexistuje formální požadavek na to, aby rodiče měli výhradní nebo společná práva péče o dítě;
- b) jeden rodič je nositelem práv a druhý je státním příslušníkem hostitelského státu (např. polsko-britský pár pobývajících v Polsku): neexistuje formální požadavek na to, aby rodiče měli výhradní nebo společná práva péče o dítě (toto ustanovení nevyžaduje, aby rodič, který není nositelem práv, měl bydliště v hostitelském státě);
- c) jeden rodič je nositelem práv (toto ustanovení se vztahuje na všechny situace, v nichž má dítě pouze jednoho rodiče, který je nositelem práv, s výjimkou případů, kdy tento rodič ztratil právo péče o dítě. Zahrnuje rodiny se dvěma rodiči, například v případě dítěte narozeného nositeli práv, který po skončení přechodného období uzavřel manželství s občanem EU, na něhož se dohoda nevztahuje, a rodiny s rodiči samoživiteli nebo případy, kdy rodič, který není nositelem práv, nepobývá v hostitelském státě nebo v něm nemá právo pobytu): existuje požadavek na to, aby rodič, který je nositelem práv, měl výhradní nebo společná práva péče o dítě.

V případě dětí narozených před koncem přechodného období, které jsou však jako děti uznány až po skončení přechodného období (například když nositel práv uzná otcovství dítěte), se použije čl. 10 odst. 1 písm. e) bod i) nebo ii) v závislosti na místě pobytu dětí na konci přechodného období.

1.2.3.4. Ustanovení čl. 10 odst. 1 písm. f): rodinní příslušníci, kteří získali nezávislé právo pobytu v hostitelském státě

Toto ustanovení se vztahuje na „nejbližší“ rodinné příslušníky (ve smyslu čl. 9 písm. a) dohody), kteří:

- a) v určitém okamžiku před koncem přechodného období pobývali v hostitelském státě jako rodinní příslušníci občana EU, který tam využíval práva Unie na volný pohyb;
- b) později, avšak ještě před koncem přechodného období, získali právo pobytu podle právních předpisů Unie o volném pohybu, které již nezávisí na tom, že jsou rodinnými příslušníky občana EU, který v hostitelském státě využívá práva Unie na volný pohyb (například podle čl. 13 odst. 2 nebo čl. 16 odst. 2 směrnice 2004/38/ES);
- c) toto nezávislé právo jim je na konci přechodného období zachováno.

Z důvodu zvláštní situace osob, na něž se vztahuje čl. 10 odst. 1 písm. f), druhá část dohody nepřebírá požadavek čl. 3 odst. 1 směrnice 2004/38/ES, aby tito rodinní příslušníci nositele práv do hostitelského státu doprovázeli nebo následovali.

1.2.3.5. Ustanovení čl. 10 odst. 2: „vzdálenější“ rodinní příslušníci, kteří již v hostitelském státě pobývají

Ustanovení čl. 10 odst. 2 dohody se vztahuje na „vzdálenější“ rodinné příslušníky (odpovídající čl. 3 odst. 2 směrnice 2004/38/ES), kteří před koncem přechodného období pobývali v hostitelském státě na základě vztahu k občanu EU, který zde využíval práva Unie na volný pohyb. Doba trvání tohoto pobytu není podstatná.

Právo pobytu těchto osob v hostitelském státě podle pravidel Unie týkajících se volného pohybu předpokládá, že jim hostitelský stát vydal povolení k pobytu v souladu s vnitrostátními právními předpisy.

Právo pobytu těchto osob v hostitelském státě podle pravidel Unie týkajících se volného pohybu uznané hostitelským státem v souladu s jeho vnitrostátními právními předpisy je osvědčeno vydáním povolení k pobytu.

1.2.3.6. Ustanovení čl. 10 odst. 3: „vzdálenější“ rodinní příslušníci, jejichž žádost ještě nebyla vyřízena

„Vzdálenější“ rodinní příslušníci (odpovídající čl. 3 odst. 2 směrnice 2004/38/ES), kteří před koncem přechodného období podali žádost podle čl. 3 odst. 2 směrnice 2004/38/ES s cílem následovat nositele práv do hostitelského státu, avšak jejichž žádosti (buď o vstupní vízum, nebo o povolení k pobytu) nebyly na konci přechodného období ještě vyřízeny, jsou chráněni stejně jako podle pravidel Unie týkajících se volného pohybu.

Jejich žádosti by měly být posuzovány v souladu s postupem stanoveným v čl. 3 odst. 2 směrnice 2004/38/ES. Kladné rozhodnutí o žádosti znamená, že tyto osoby by měly být považovány za osoby, na něž se vztahuje čl. 10 odst. 2 dohody.

1.2.3.7. Ustanovení čl. 10 odst. 4: partneři v trvalém vztahu

Dohoda se vztahuje na partnery v trvalém vztahu (osoby, na něž se vztahuje čl. 3 odst. 2 písm. b) směrnice 2004/38/ES) s nositelem práv, kteří však na konci přechodného období pobývali mimo hostitelský stát.

Tato kategorie zahrnuje všechna ostatní dlouhodobá „trvalá“ partnerství s osobami opačného i stejného pohlaví. Požadavek trvalosti vztahu musí být posuzován s ohledem na cíl směrnice zachovat jednotu rodiny v širším slova smyslu (viz 6. bod odůvodnění směrnice 2004/38/ES).

Tyto osoby musely být na konci přechodného období v trvalém vztahu a v době, kdy usilují o pobyt v hostitelském státě na základě dohody, musí být nadále v trvalém vztahu.

Toto ustanovení se vztahuje rovněž na osoby, které byly na konci přechodného období v trvalém vztahu a v době, kdy usilují o pobyt v hostitelském státě na základě dohody, jsou s nositelem práv v manželském svazku.

Jejich žádosti by měly být posuzovány v souladu s postupem stanoveným v čl. 3 odst. 2 směrnice 2004/38/ES. Kladné rozhodnutí o žádosti znamená, že tyto osoby by měly být považovány za osoby, na něž se vztahuje čl. 10 odst. 2.

1.2.4. Ustanovení čl. 10 odst. 5: posouzení hostitelským státem

Hostitelský stát by měl při posuzování žádosti o vstup nebo pobyt rodinného příslušníka, na něhož se vztahuje čl. 10 odst. 3 a 4 dohody, provést pečlivé posouzení osobních poměrů v souladu se svými vnitrostátními právními předpisy. Každé rozhodnutí o zamítnutí žádosti by mělo být řádně odůvodněno.

1.3. Článek 11 – Nepřetržitost pobytu

Článek 11 zajišťuje, aby osoby, které jsou v okamžiku skončení přechodného období dočasně nepřítomné na území hostitelského státu, byly s ohledem na podmínku „nepřetržitosti“ přesto považovány za osoby oprávněně tam pobývajících, a tudíž chráněné dohodou. To je v souladu s články 9 a 10 dohody, které odkazují na „právo pobytu v hostitelském státě“, a nikoli na „přítomnost v hostitelském státě“.

Konkrétně to znamená, že osoba, která již má právo trvalého pobytu, jej ztrácí v případě nepřítomnosti přesahující pět let (čl. 11 druhý pododstavec, který odkazuje na pravidlo pěti let podle čl. 15 odst. 3 dohody). Osoby, jejichž pobyt ještě netrval pět let, mohou být nepřítomny pouze po dobu nepřesahující šest měsíců v roce (čl. 11 první pododstavec, který odkazuje na pravidla nepřetržitosti pobytu podle čl. 15 odst. 2 dohody, který odráží čl. 16 odst. 3 směrnice 2004/38/ES).

Viz další podrobnosti týkající se podmínek nepřetržitosti v čl. 15 odst. 2 a 3 dohody.

Například občané EU, kteří nabyli právo trvalého pobytu v hostitelském státě v souladu se směrnicí 2004/38/ES a opustili hostitelský stát čtyři roky před koncem přechodného období, mají být na konci přechodného období považováni za osoby „využívající své právo pobytu v souladu s právem Unie“ (přestože již nemají právo trvalého pobytu podle směrnice 2004/38/ES), protože nebyli nepřítomni po dobu přesahující pět po sobě jdoucích let. Jsou způsobilí pro nový status trvalého pobytu v hostitelském státě pod podmínkou, že podají žádost ve lhůtě stanovené v čl. 18 odst. 1 písm. b) prvním pododstavci dohody.

1.3.1. Dřívější doby pobytu

Předchozí doby oprávněného pobytu v hostitelském státě, po nichž následovala nepřítomnost přesahující povolenou dobu, se nezohledňují.

Například občan EU, který žil ve Spojeném království po dobu dvaceti let v letech 1990 až 2010 a poté Spojené království opustil, se pro účely dohody nepovažuje za osobu pobývajících ve Spojeném království. Takový občan EU Spojené království dobrovolně opustil a od té doby pobývá mimo Spojené království, a podle dohody zde tudíž neexistuje žádné stávající právo pobytu.

1.3.2. Dřívější doby pobytu následované delší nepřítomností a poté návratem do hostitelského státu před koncem přechodného období

U osoby, která v minulosti byla nepřítomna po dobu přesahující pět let, avšak před koncem přechodného období se do hostitelského státu navrátila, se po návratu do hostitelského státu před koncem přechodného období začínají doby oprávněného pobytu počítat od nuly.

1.4. Článek 12 – Zákaz diskriminace

Článek 12 dohody plně odráží článek 18 SFEU a zajišťuje zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti, pokud:

- a) spadá do oblasti působnosti druhé části dohody, aniž jsou ovšem dotčena zvláštní ustanovení obsažená v uvedené části (například čl. 23 odst. 2), a

b) je v neprospěch osob, na něž se dohoda vztahuje.

To zahrnuje například právo studentů na stejnou výši školného jako u státních příslušníků hostitelského státu.

2. HLAVA II – PRÁVA A POVINNOSTI

KAPITOLA 1 – PRÁVA SPOJENÁ S POBYTEM, POVOLENÍ K POBYTU

2.1. Článek 13 – Práva pobytu

2.1.1. Oblast působnosti

Ustanovení čl. 13 odst. 1 až 3 stanoví hlavní hmotněprávní podmínky, které jsou základem práva pobytu občanů EU, státních příslušníků Spojeného království a jejich rodinných příslušníků, bez ohledu na jejich státní příslušnost, v hostitelském státě.

Tyto podmínky pro získání práva pobytu v podstatě přebírají podmínky pravidel Unie pro volný pohyb stanovené s ohledem na práva pobytu.

Občané EU, státní příslušníci Spojeného království a jejich rodinní příslušníci bez ohledu na jejich státní příslušnost, kteří před koncem přechodného období získali právo trvalého pobytu, by neměli podléhat požadavkům předcházejícím získání trvalého pobytu, jako jsou požadavky stanovené v článku 7 směrnice 2004/38/ES.

Při uplatňování příslušných pravidel se neponechává prostor pro uvážení, ledaže by to bylo ve prospěch dotčené osoby (viz též článek 38 dohody).

2.2. Článek 14 – Právo opustit území a právo vstupu

2.2.1. Ustanovení čl. 14 odst. 1: vstup a opuštění území s platným vnitrostátním průkazem totožnosti nebo cestovním pasem

Podle čl. 4 odst. 1 a čl. 5 odst. 1 směrnice 2004/38/ES mají všichni občané EU právo opustit jeden členský stát a vstoupit do jiného členského státu bez ohledu na to, zda jsou státními příslušníky těchto členských států nebo tam mají bydliště.

Z práva osob, na něž se dohoda vztahuje, na nepřítomnost podle článku 15 dohody a práva nadále pracovat jako přeshraniční pracovník podle článků 24 a 25 dohody vyplývá právo opustit hostitelský stát nebo stát výkonu práce a navrátit se tam.

Stejně jako v případě směrnice 2004/38/ES vyžaduje čl. 14 odst. 1 dohody pro účely využívání práva vstupu a práva opustit území platný cestovní pas nebo vnitrostátní průkaz totožnosti. V rámci vnitrostátního práva nelze stanovit žádné další podmínky (např. aby měl cestovní doklad určitou budoucí platnost). Jestliže může být právo vstupu nebo právo opustit území doloženo různými cestovními doklady, volba dokladu je na osobě, na niž se dohoda vztahuje.

Pokud jde o používání vnitrostátních průkazů totožnosti jako cestovních dokladů, čl. 14 odst. 1 druhý pododstavec zmocňuje hostitelské státy k rozhodnutí, že po pěti letech od konce přechodného období budou vnitrostátní průkazy totožnosti uznávat, pouze pokud obsahují čip, který je v souladu s platnými normami Mezinárodní organizace pro civilní letectví týkajícími se biometrické identifikace (podle norem ICAO, dokument 9303).

Toto rozhodnutí by mělo být řádně a včas zveřejněno v souladu s článkem 37 dohody s cílem umožnit osobám, na něž se dohoda vztahuje, aby požádaly o vnitrostátní průkaz totožnosti nebo platný cestovní pas, který tyto podmínky splňuje.

2.2.2. Ustanovení čl. 14 odst. 2: držitelé dokumentů vydaných na základě dohody

Občané EU, státní příslušníci Spojeného království, jejich rodinní příslušníci a další osoby pobývající v hostitelském státě v souladu s dohodou budou mít právo překročit hranice hostitelského státu za podmínek stanovených v čl. 14 odst. 1 dohody, pokud prokážou, že se na ně dohoda vztahuje.

Držitelé dokladů vydaných podle článků 18 a 26 dohody budou proto osvobozeni od požadavku na výjezdní či vstupní víza nebo rovnocenné formality (ve smyslu čl. 4 odst. 2 a čl. 5 odst. 1 druhé odrážky směrnice 2004/38/ES; např. elektronické cestovní povolení).

2.2.3. Ustanovení čl. 14 odst. 3: vstupní víza a zpoplatnění žádostí o povolení k pobytu podaných mimo zemi

Ustanovení čl. 14 odst. 3 dohody přebírá možnosti udělování vstupních víz, které směrnice 2004/38/ES přiznává rodinným příslušníkům mobilních občanů EU s ohledem na skutečnost, že pokud má být právo občanů EU svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států vykonáváno v objektivně existujících podmínkách svobody a důstojnosti, je třeba je zaručit také jejich rodinným příslušníkům bez ohledu na jejich státní příslušnost (viz 5. bod odůvodnění směrnice 2004/38/ES).

Zatímco krátkodobá víza podle čl. 14 odst. 3 by měla být vydávána bezplatně, dohoda nebrání hostitelskému státu v tom, aby rodinným příslušníkům nabídl také možnost požádat ze zahraničí o získání nového statusu pobytu podle článku 18. V tomto případě je volba mezi vstupním vízem a povolením k pobytu na osobě, na niž se dohoda vztahuje. V takovém případě může žádost podléhat poplatku za vydání povolení k pobytu osvědčujícího status pobytu.

2.3. Článek 15 – Právo trvalého pobytu

2.3.1. Ustanovení čl. 15 odst. 1: způsobilost

Článek 15 dohody odráží článek 16 směrnice 2004/38/ES, pokud jde o způsobilost získat právo trvalého pobytu.

Osoby, které nejsou způsobilé získat právo trvalého pobytu podle směrnice 2004/38/ES, nejsou způsobilé získat status trvalého pobytu podle dohody. To má tyto důsledky:

- a) pobyt v souladu s pravidly Unie pro volný pohyb, který však není v souladu s podmínkami směrnice 2004/38/ES (je třeba vzít na vědomí, že článek 13 dohody odkazuje na směrnici 2004/38/ES), se pro účely práva trvalého pobytu nezapočítává (věc C-529/11 Alarape a Tijani);
- b) držení platného povolení k pobytu neznamená, že se jedná o oprávněný pobyt pro účely získání práva trvalého pobytu (věc C-325/09 Dias);
- c) trest odnětí svobody před nabytím práva trvalého pobytu znamená, že se doba pobytu začne počítat znovu od nuly a je třeba získat nové období pěti let nepřetržitého pobytu (věc C- 378/12 Onuekwere).

Stejně tak osoby, které jsou způsobilé získat právo trvalého pobytu podle směrnice 2004/38/ES, jsou způsobilé získat status trvalého pobytu podle dohody. To má tyto důsledky:

- a) oprávněným pobytem se rozumí pobyt v souladu s podmínkami směrnice 2004/38/ES (spojené věci C-424 a 425/10 Ziolkowski a Szeja) a předcházejících právních předpisů (věc C-162/09 Lassal);
- b) rozhodná doba pobytu nemusí bezprostředně předcházet okamžiku, kdy je požádáno o právo trvalého pobytu (věc C-162/09 Lassal);
- c) za určitých okolností je možné započítat pobyt před vstupem země dotčené osoby do EU (spojené věci C-424 a 425/10 Ziolkowski a Szeja).

Odkaz na doby práce v souladu s pravidly Unie pro volný pohyb v čl. 15 odst. 1 a článku 16 dohody znamená doby zaměstnání ve smyslu článku 17 směrnice 2004/38/ES.

2.3.2. Ustanovení čl. 15 odst. 2: pobyt po dobu kratší pěti let

Pokud jde o nepřetržitost dlouhodobého pobytu, čl. 15 odst. 2 dohody uvádí, že nepřetržitost pobytu se určuje v souladu s čl. 16 odst. 3 a článkem 21 směrnice 2004/38/ES.

Ačkoli čl. 16 odst. 3 směrnice 2004/38/ES je koncipován pro účely kontroly nepřetržitosti oprávněného pobytu za účelem nabytí práva trvalého pobytu, vztahují se stejná pravidla i na pobyt v rámci dohody obecně – osoby, na něž se dohoda vztahuje, mohou být po určitou dobu nepřítomny, aniž by byla přerušena nepřetržitost jejich práva pobytu v hostitelském státě.

To znamená, že na nepřetržitost pobytu nemají vliv tyto druhy dočasné nepřítomnosti:

- 1) nepřítomnost (pozn.: může se jednat o více než jedno období) nepřesahující celkem šest měsíců v roce;
- 2) nepřítomnost (pozn.: může se jednat o více než jedno období) delšího trvání z důvodu plnění povinné vojenské služby (bez časového omezení) nebo

- 3) nepřítomnost (pozn.: pouze jedno období) po dobu nejvýše dvanácti měsíců z důležitých důvodů, například z důvodu (pozn.: nejedná se o taxativní seznam):
- a. těhotenství a narození dítěte;
 - b. vážné nemoci;
 - c. studia či odborné přípravy nebo
 - d. vyslání zaměstnavatelem do zahraničí.

Například občané EU, kteří přijeli do hostitelského státu čtyři roky před koncem přechodného období, pracovali tam a byli svým zaměstnavatelem vysláni do zahraničí osm měsíců před koncem přechodného období (bod 3 písm. d) výše), si na konci přechodného období pro účely dohody zachovávají právo pobytu podle práva Unie o volném pohybu občanů EU a jsou způsobilí získat v hostitelském státě nový status pobytu, pokud se do hostitelského státu navrátí předtím, než jejich nepřítomnost přesáhne dvanáct po sobě jdoucích měsíců.

Dále to znamená, že nepřetržitost pobytu se přerušuje řádně vykonaným rozhodnutím o vyhoštění dotyčné osoby (dané právo pobytu bylo tímto řádně vykonaným rozhodnutím o vyhoštění dotyčné osoby v podstatě ukončeno).

Trest odnětí svobody před nabytím práva trvalého pobytu znamená, že se doba pobytu začne počítat znovu od nuly a je třeba získat nové období pěti let nepřetržitého oprávněného pobytu (věc C-378/12 Onuekwere).

2.3.3. Ustanovení čl. 15 odst. 3: pobyt po dobu přesahující pět let

Ustanovení čl. 15 odst. 3 dohody stanoví, že právo trvalého pobytu by mělo zaniknout pouze v důsledku nepřítomnosti v hostitelském státě po dobu přesahující pět po sobě jdoucích let (viz pokyny k článku 11 týkající se osob, na něž se dohoda vztahuje, které jsou v okamžiku skončení přechodného období nepřítomny).

Právo trvalého pobytu podle dohody může zaniknout rovněž rozhodnutím o vyhoštění řádně přijatým na základě článku 20 dohody. Trestem odnětí svobody po nabytí práva trvalého pobytu není právo trvalého pobytu dotčeno (věc C-145/09 Tsakouridis).

Právo trvalého pobytu získané před koncem přechodného období, na které odkazuje článek 11 dohody, by mělo být chápáno jako právo trvalého pobytu podle práva Unie (čl. 16 odst. 1 nebo 2 směrnice 2004/38/ES), které určuje, zda je osoba způsobilá k tomu, aby se na ni dohoda vztahovala (neměl by být chápán jako odkaz na právo trvalého pobytu získané podle této dohody).

Aby se zohlednil specifický kontext dohody (v jejímž rámci není možné jednoduše znovu uplatnit právo na volný pohyb a pobyt i po ztrátě předchozího práva trvalého pobytu), jde článek 11 dohody v případě ztráty práva trvalého pobytu nad rámec pravidla o povolené dvouleté nepřítomnosti podle směrnice 2004/38/ES (čl. 16 odst. 4 směrnice 2004/38/ES) a stanoví maximální dobu nepřítomnosti v délce pěti po sobě jdoucích let. Toto prodloužení dob nepřítomnosti ze dvou na pět let (ve srovnání s pravidly podle směrnice 2004/38/ES) umožňuje dotčeným osobám zachovat si právo trvalého pobytu podle dohody při návratu do hostitelského státu po době nepřítomnosti v délce až pěti po sobě jdoucích let.

Například občané EU, kteří před koncem přechodného období získali právo trvalého pobytu v hostitelském státě za podmínek stanovených v dohodě a kteří šest let po skončení přechodného období opustí hostitelský stát na dobu čtyř let (např. z důvodu vyslání do zahraničí zaměstnavatelem), se stále mohou do hostitelského státu navrátit a zachovají si právo trvalého pobytu a všechna související práva vyplývající z dohody.

2.4. Článek 16 – Sčítání dob pobytu

Článek 16 dohody doplňuje článek 15 a vztahuje se na situaci, kdy osoby, na něž se dohoda vztahuje, před koncem přechodného období dosud nezískaly právo trvalého pobytu. Doba oprávněného pobytu v souladu s pravidly Unie pro volný pohyb, kterou má osoba před koncem přechodného období, se započítá za účelem dosažení doby pobytu v délce pěti let, která je nezbytná pro nabytí práva trvalého pobytu. Článek 16 přiznává těmto osobám právo získat status trvalého pobytu později (po získání dostatečně dlouhé doby oprávněného pobytu).

2.5. Článek 17 – Status a jeho změny

2.5.1. Ustanovení čl. 17 odst. 1: změny statusu

V první části čl. 17 odst. 1 se stanoví, že občané EU a státní příslušníci Spojeného království, kteří mají právo pobytu v hostitelském státě v souladu s čl. 13 odst. 1 dohody, mohou změnit svůj status, aniž by se na ně dohoda přestala vztahovat.

Jejich právo pobytu (trvalého či jiného) podle dohody není dotčeno změnou statusu (tj. ustanovení práva Unie o volném pohybu občanů EU, na němž je založeno jejich právo pobytu), pokud je jejich pobyt v souladu s podmínkami čl. 13 odst. 1 dohody (a tím i práva Unie o volném pohybu občanů EU). Je rovněž možné mít více statusů (např. student, který je zároveň zaměstnancem).

Změna statusu nemá žádné důsledky (jako např. vydání nového dokladu o pobytu) a nemusí být oznámena vnitrostátním orgánům.

Seznam „statusů“ v čl. 17 odst. 1 (student, zaměstnanec, osoba samostatně výdělečně činná a ekonomicky neaktivní osoba) je demonstrativní, nikoli taxativní povahy.

Přestože se čl. 17 odst. 1 použije rovněž na osoby, na něž se dohoda vztahuje a které získaly status trvalého pobytu podle dohody, pro tyto osoby pravděpodobně toto ustanovení nebude představovat účinnou ochranu vzhledem k tomu, že jejich status pobytu již není podmíněn a nemůže být opětovně podmíněn (viz rozdíl mezi pobytem na základě článku 7 směrnice 2004/38/ES a trvalým pobytem na základě článků 16 nebo 17 směrnice 2004/38/ES).

2.5.1.1. Zvláštní situace rodinných příslušníků

Rodinní příslušníci, kteří mají právo pobytu v hostitelském státě v souladu s čl. 13 odst. 2 nebo 3 dohody, mohou rovněž změnit svůj status, aniž by se na ně dohoda přestala vztahovat.

Ustanovení čl. 17 odst. 1 druhé věty jim však výslovně brání v tom, aby se stali nositeli práv (tj. osobami uvedenými v čl. 10 odst. 1 písm. a) až d) dohody). V praxi to znamená, že podle této dohody nemají samostatné právo na to, aby je následovali jejich vlastní rodinní příslušníci.

Toto omezení se vztahuje pouze na osoby, jejichž status pobytu podle dohody je odvozen výlučně ze skutečnosti, že jsou rodinnými příslušníky nositelů práv. Na občany EU a státní příslušníky Spojeného království, kteří na konci přechodného období pobývají v hostitelském státě jako rodinní příslušníci a zároveň i jako nositelé práv (například 20letý syn rakouského pracovníka s rakouskou státní příslušností, který rovněž pracuje ve Spojeném království), se druhá část čl. 17 odst. 1 nevztahuje, a tudíž požívají všech práv, jichž požívají nositelé práv.

2.5.2. Ustanovení čl. 17 odst. 2: dítě, které již není vyživovanou osobou

V souladu s právem Unie o volném pohybu občanů EU se na rodinné příslušníky osob, na něž se dohoda vztahuje, jejichž status pobytu je odvozen ze skutečnosti, že jsou vyživováni nositelem práv, dohoda nepřestává vztahovat, pokud přestanou být vyživováni osobami, například když využijí svých práv podle článku 22 a přijmou v hostitelském státě zaměstnání nebo začnou být samostatně výdělečně činní.

Ustanovení čl. 17 odst. 2 stanoví, že tito rodinní příslušníci si zachovávají stejná práva i v případě, že přestanou být vyživováni osobami, a to bez ohledu na způsob, jakým k tomu došlo.

Stejně tak se na rodinné příslušníky osob, na něž se dohoda vztahuje, jejichž status pobytu je odvozen od skutečnosti, že jsou mladší 21 let, dohoda nadále vztahuje, když dosáhnou 21 let.

2.6. Článek 18 – Vydávání povolení k pobytu

Odchylně od základních zásad pravidel Unie pro volný pohyb ukládá článek 18 hostitelskému státu povinnost volby – provádět buď konstitutivní režim udělování pobytu (čl. 18 odst. 1), nebo deklaratorní režim udělování pobytu (čl. 18 odst. 4).

V rámci deklaratorního režimu udělování pobytu (podle směrnice 2004/38/ES) je status pobytu přiznán osobám, na něž se dohoda vztahuje, přímo ze zákona a nezávisí na splnění správních postupů. Jinými slovy, „zdrojem“ statusu pobytu a nároků z něj vyplývajících je skutečnost, že jsou splněny podmínky, které pro právo pobytu stanoví právo EU – k získání statusu není třeba rozhodnutí vnitrostátních orgánů, ačkoli může existovat povinnost požádat o povolení k pobytu, které tento status potvrzuje.

V rámci konstitutivního režimu udělování pobytu získají osoby, na něž se dohoda vztahuje, povolení k pobytu pouze v případě, že podají žádost o status a tato žádost je přijata. Jinými slovy, „zdrojem“ statusu pobytu a nároků z něj vyplývajících je rozhodnutí vnitrostátních orgánů, kterým se status přiznává.

2.6.1. Ustanovení čl. 18 odst. 1 prvního pododstavce: konstitutivní status

V čl. 18 odst. 1 se stanoví, že hostitelský stát má možnost provádět konstitutivní režim udělování pobytu.

V souladu s čl. 18 odst. 1 druhým pododstavcem musí osoba, která podává žádost, splňovat podmínky stanovené v části druhé hlavy II dohody, aby jí byl nový status pobytu přiznán.

2.6.1.1. Povolení k pobytu

Pokud žadatel podmínky stanovené v hlavě II splňuje, vyžaduje čl. 18 odst. 1, aby hostitelský stát vydal povolení k pobytu osvědčující nový status pobytu. Nestanoví formát tohoto povolení k pobytu; ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. q) však vyžaduje, aby povolení k pobytu zahrnovalo prohlášení, že bylo vydáno v souladu s dohodou (aby bylo možné jeho držitele rozeznat jako osoby, na něž se dohoda vztahuje).

2.6.1.2. Digitální nebo papírová podoba

Ustanovení čl. 18 odst. 1 umožňuje hostitelskému státu vydávat povolení k pobytu v digitální podobě. To v podstatě znamená, že status pobytu je primárně zaznamenán v databázi provozované vnitrostátními orgány a že osoby, na něž se dohoda vztahuje, mají možnost přístupu ke svému statusu a jeho ověření a sdílení statusu se zainteresovanými stranami.

2.6.2. Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. a): účel žádosti

Příslušné orgány by poté, co posoudí, zda jsou splněny podmínky podle čl. 18 odst. 1, měly přijmout rozhodnutí o tom, zda má žadatel nárok na nový status pobytu podle čl. 18 odst. 1.

2.6.3. Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. b): lhůty pro podání žádosti a osvědčení o předložení žádosti

2.6.3.1. Lhůty

Žádosti o nový status pobytu podle čl. 18 odst. 1 by měly být podány nejpozději **ve lhůtě stanovené hostitelským státem, která nesmí být kratší než šest měsíců od konce přechodného období** – pokud se nepoužije čl. 18 odst. 1 písm. c) (viz níže). Tato lhůta bude muset platit pro všechny osoby, na něž se dohoda vztahuje a které v době skončení přechodného období oprávněně pobývaly v hostitelském státě, včetně osob v tomto okamžiku dočasně nepřítomných podle čl. 15 odst. 2 a 3 dohody.

Rodinní příslušníci a partneři v trvalém vztahu, kteří chtějí občana EU nebo státního příslušníka Spojeného království, na něž se dohoda vztahuje, následovat po skončení přechodného období, by měli o nový status pobytu požádat **do tří měsíců od svého příjezdu nebo do šesti měsíců od konce přechodného období, podle toho, co nastane později**.

2.6.3.2. Osvědčení o předložení žádosti

Osvědčení o předložení žádosti by mělo být vydáno okamžitě poté, co příslušný orgán žádost obdrží. Toto osvědčení je třeba rozlišovat od nového povolení k pobytu a vnitrostátní orgány jsou podle dohody povinny pomoci žadateli, který žádost vyplňuje, aby osvědčení o předložení žádosti obdržel.

Jakmile osoba podá žádost ve lhůtách stanovených v čl. 18 odst. 1 písm. b), měl by příslušný orgán učinit tyto kroky:

- 1) příslušný orgán okamžitě vydá osvědčení o předložení žádosti (čl. 18 odst. 1 písm. b) poslední pododstavec);
- 2) příslušný orgán zkontroluje, zda je žádost úplná. Jestliže tomu tak není (například pokud nebyla prokázána totožnost nebo pokud v případě, že se při podání žádosti vyžaduje poplatek, nebyl příslušný poplatek zaplacen), pomůže příslušný orgán žadateli zabránit chybám nebo opomenutím v žádosti (čl. 18 odst. 1 písm. o)), než přijme rozhodnutí o zamítnutí předložené žádosti;
- 3) je-li žádost úplná, příslušný orgán zkontroluje, zda je žadatel oprávněn požívat práv pobytu stanovených v hlavě II;
- 4) je-li žádost opodstatněná, vydá příslušný orgán nové povolení k pobytu (čl. 18 odst. 1 písm. b)).

Rozhodnutí o zamítnutí žádosti podléhá v souladu s čl. 18 odst. 1 písm. r) soudnímu a případně správnímu oprávněnému řízení.

Dokud příslušný orgán nepřijme konečné rozhodnutí podle čl. 18 odst. 3, má se za to, že žadatel požívá práva pobytu podle dohody.

2.6.3.3. Osvědčení o předložení žádosti

Vydáním osvědčení o předložení žádosti se potvrzuje, že:

- a) žádost byla úspěšně podána;
- b) žadatel splnil povinnost požádat o nový status pobytu;
- c) až do přijetí konečného rozhodnutí o žádosti se má za to, že žadatel má všechna práva podle dohody (čl. 18 odst. 3).

Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. b) neharmonizuje podobu osvědčení o předložení žádosti, ale pouze požaduje, aby bylo vydáno (je přijatelná i digitální podoba).

2.6.3.4. Žádosti podávané mimo zemi

Žádosti o nový status pobytu mohou být rovněž podány ze zahraničí, například osobami, které jsou dočasně nepřítomny, ale jsou považovány za osoby oprávněně pobývající v hostitelském státě (viz pokyny k čl. 15 odst. 2 a 3 dohody).

Žádosti podávané mimo zemi mohou podávat také rodinní příslušníci, kteří v hostitelském státě ještě nepobývají (viz pokyny k čl. 10 odst. 1 písm. e) bodům ii) a iii), čl. 10 odst. 1, 3 a 4 dohody).

2.6.4. Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. c): technické problémy a jejich oznamování

Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. c) se týká situace, kdy je nemožné podávat žádosti o nový status pobytu z důvodu technických problémů v systému hostitelského státu pro podávání žádostí.

V takové situaci, jestliže k technickým problémům došlo ve Spojeném království, musí to orgány Spojeného království v souladu s platnými pravidly oznámit Unii. Jestliže k technickým problémům došlo v členském státě EU, musí to Unie (jakožto smluvní strana dohody) v souladu s platnými pravidly oznámit Spojenému království. Pokud je učiněno oznámení podle tohoto odstavce, lhůta pro předložení žádosti o nový status pobytu se automaticky prodlouží o jeden rok.

Pokud hostitelský stát takové oznámení učiní, musí je zveřejnit. Hostitelský stát musí rovněž včas poskytnout dotčeným osobám příslušné veřejné informace, neboť to ovlivňuje jejich právní postavení v hostitelském státě.

Účinky čl. 18 odst. 1 písm. c) nenastávají, není-li učiněno oznámení, a to i v případě, že existují technické problémy.

V tomto ohledu je zvláště relevantní článek 5 dohody, který se týká zásady dobré víry, například pokud jde o posouzení, zda jsou technické problémy dostatečně závažné na to, aby vyvolaly oznamovací postup, nebo zda jsou pouze dočasné (například útok distribuovaným odmítnutím služby (DDoS) na servery, na nichž se provádí podávání žádostí on-line, stávka zaměstnanců veřejné služby...). V případě striktně dočasných problémů může být vhodnější prodloužit lhůtu pro podávání žádostí prostřednictvím vnitrostátních právních předpisů nebo zajistit, aby byly pozdě podané žádosti dotčených osob přijaty podle čl. 18 odst. 1 písm. d).

2.6.5. Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. d): žádosti podané po uplynutí lhůty

Nepředložení žádosti o nový status pobytu ve stanovené lhůtě může mít v rámci konstitutivního režimu udělování pobytu prováděného podle čl. 18 odst. 1 závažné důsledky. Může mít za následek neschopnost získat nový status pobytu, na který by měl žadatel jinak nárok.

Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. d) zakazuje příslušným orgánům, aby žádosti podané po uplynutí lhůty automaticky zamítly, a požaduje, aby tyto žádosti zpracovaly, pokud pro nedodržení lhůty existují „závažné důvody“. Takové žádosti by měly být zpracovány v souladu s ostatními ustanoveními čl. 18 odst. 1.

Rozhodnutí příslušných orgánů umožnit zpracování žádosti předložené (nebo umožnit předložení žádosti) po uplynutí lhůty by mělo být učiněno na základě posouzení všech okolností a důvodů nedodržení uvedené lhůty.

Test založený na „závažných důvodech“ stanoví záruku „změkčující“ tvrdý dopad nepředložení žádosti ve stanovené lhůtě, která zajistí, že s pozdě podanými žádostmi se bude zacházet přiměřeným způsobem.

2.6.6. *Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. g): poplatky za vydání povolení k pobytu*

Za vydání povolení k pobytu lze účtovat poplatky podle čl. 25 odst. 2 směrnice 2004/38/ES.

To znamená, že tyto poplatky nemohou převyšovat výši poplatků, které za vydání obdobných dokladů hradí státní příslušníci hostitelského státu.

2.6.7. *Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. h): držení povolení k trvalému pobytu*

Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. h) se použije pouze tehdy, je-li žadatel držitelem platného povolení k trvalému pobytu, nikoli má-li status trvalého pobytu, ale žádný doklad v tomto smyslu. Osoby, které mají status trvalého pobytu, avšak nikoli povolení k trvalému pobytu, budou muset podat žádost standardním postupem podle čl. 18 odst. 1.

Povolení k trvalému pobytu zahrnuje doklady vydané podle směrnice 2004/38/ES a veškeré podobné vnitrostátní imigrační doklady, jako je povolení Spojeného království k pobytu na neomezenou dobu.

2.6.8. *Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. i): vnitrostátní průkazy totožnosti*

Občané EU a státní příslušníci Spojeného království, kteří chtějí doložit svou státní příslušnost a totožnost, mohou využít své platné vnitrostátní průkazy totožnosti, a to i v případě, že tyto průkazy totožnosti již nejsou přijímány jako cestovní doklady podle čl. 14 odst. 1 dohody.

Stejně jako v případě směrnice 2004/38/ES vyžaduje čl. 18 odst. 1 bod i) pouze to, aby byl cestovní doklad platný. V rámci vnitrostátního práva nelze stanovit žádné další podmínky (např. aby měl cestovní doklad určitou budoucí platnost).

2.6.9. *Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. j): kopie podpůrných dokladů*

Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. j) nebrání tomu, aby vnitrostátní orgány – je-li to objektivně odůvodněno – požadovaly, aby ve zvláštních případech byly určité podpůrné doklady předloženy v originální podobě, pokud existují „důvodné pochybnosti o jejich pravosti“.

2.6.10. *Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. k) až m): seznam podpůrných dokladů*

Ustanovení čl. 8 odst. 3 a 5 a čl. 10 odst. 2 směrnice 2004/38/ES stanoví taxativní seznam podpůrných dokladů (viz též 14. bod odůvodnění směrnice 2004/38/ES), jejichž předložení může hostitelský členský stát od občanů EU a jejich rodinných příslušníků požadovat při podání žádosti o osvědčení o registraci vystavené podle čl. 8 odst. 2 směrnice 2004/38/ES nebo o pobytovou kartu vydanou podle čl. 10 odst. 1 směrnice 2004/38/ES.

Směrnice 2004/38/ES však nestanoví taxativní seznam podpůrných dokladů s ohledem na všechny možné situace (např. povolení k pobytu vydávaná pracovníkům, kteří si zachovávají status pracovníka, nebo rodinným příslušníkům, kteří si zachovávají právo pobytu podle článků 12 nebo 13 směrnice 2004/38/ES) ani s ohledem na jiné doklady o pobytu vydávané podle směrnice 2004/38/ES (doklad osvědčující trvalý pobyt podle čl. 19 odst. 1 směrnice 2004/38/ES nebo karta trvalého pobytu podle článku 20 směrnice 2004/38/ES).

Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. k) až n) dohody přebírají přístup směrnice 2004/38/ES k podpůrným dokladům. Pokud směrnice 2004/38/ES stanoví taxativní seznam podpůrných dokladů, stanoví jej i dohoda.

Ustanovení čl. 18 **odst. 1 písm. k)** dohody se použije na nositele práv, kteří na konci přechodného období pobývají v hostitelském státě. Je založeno na čl. 8 odst. 3 směrnice 2004/38/ES.

Pokud jde o čl. 18 odst. 1 písm. k) bod iii) dohody, „vzdělávací instituce akreditovaná nebo financovaná hostitelským státem“ odpovídá čl. 7 odst. 1 písm. c) první odrážce směrnice 2004/38/ES.

Ustanovení čl. 18 **odst. 1 písm. l)** dohody se použije na rodinné příslušníky nositelů práv (včetně „vzdálenějších“ rodinných příslušníků), kteří na konci přechodného období již pobývali v hostitelském státě. Je založeno na čl. 8 odst. 5 a čl. 10 odst. 2 směrnice 2004/38/ES a je upraveno tak, aby zohledňovalo skutečnost, že dotčení rodinní příslušníci již pobývají v hostitelském státě a nevstupují do něj ze zahraničí.

Ustanovení čl. 18 **odst. 1 písm. m)** dohody se použije na rodinné příslušníky nositelů práv, kteří na konci přechodného období nepobývali v hostitelském státě. Je založeno na čl. 8 odst. 5 a čl. 10 odst. 2 směrnice 2004/38/ES.

Ustanovení čl. 18 **odst. 1 písm. n)** dohody slouží jako univerzální ustanovení pro všechny případy, kdy se nepoužije odst. 1 písm. k) až m). Vychází ze zásady směrnice 2004/38/ES, že je třeba se vyvarovat správních postupů, které představují nepřiměřenou překážku pro výkon práva pobytu. Po osobách, na něž se dohoda vztahuje, lze pouze žádat, aby prokázaly, že splňují dané podmínky včetně prokázání pobytu, avšak nic více.

Příklad: děti, které se narodily dvěma nositelům práv po skončení přechodného období, musí pouze prokázat, že jsou dětmi těchto nositelů práv. Musely by tedy spolu se žádostmi předložit tyto doklady:

- platný cestovní pas (nebo průkaz totožnosti, jsou-li občany EU), aby prokázaly svou totožnost,
- doklad o rodinných vazbách ke svým rodičům (například rodný list), aby prokázaly své rodinné vazby se „zdrojem“ svých práv,
- doklad o tom, že jejich rodiče jsou nositeli práv (například jejich povolení k pobytu vydaná podle dohody), aby prokázaly, že „zdrojem“ jejich práv jsou dva nositelé práv, a
- [jsou-li při podání žádosti starší 21 let] doklad o tom, že jsou osobami vyživovanými nositeli práv.

Volba toho, které podpůrné doklady předloží, je na žadatelích – hostitelský stát jim nemůže uložit povinnost předkládat konkrétní doklady a odmítnout přijetí žádostí podložených doklady jinými.

2.6.11. Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. o): pomoc žadatelům

Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. o) dohody zajišťuje, aby příslušné orgány pomáhaly žadatelům s vyřízením žádosti a požadovanými dokumenty. Žadatelé musí dostat příležitost předložit dodatečné důkazy a napravit případné nedostatky, chyby či opomenutí (například pokud nebyla prokázána totožnost nebo pokud v případě, že se při podání žádosti vyžaduje poplatek, nebyl příslušný poplatek zaplacen) ve svých žádostech. V rámci konstitutivního režimu udělování pobytu se jedná o důležitou záruku, protože jinak nebudou žadatelé po skončení přechodného období oprávněni opětovně podat žádost podle dohody.

Při použití odst. 1 písm. o) by měl hostitelský stát věnovat zvláštní pozornost zranitelným občanům (například starším osobám, osobám bez digitálních dovedností nebo osobám v ústavní péči).

2.6.12. Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. p): kontroly týkající se trestné činnosti

Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. p) opravňuje hostitelský stát, který provádí nový konstitutivní režim, provádět systematické kontroly záznamů v rejstříku trestů.

Tyto systematické kontroly byly v dohodě přijaty vzhledem k jedinečnosti dané situace.

Po žadatelích se může požadovat, aby sami poskytli informace o předchozích odsouzeních, která jsou v době předložení žádosti stále uvedena v jejich rejstříku trestů v souladu s právními předpisy státu odsouzení. Zahlazená odsouzení by součástí tohoto vlastního prohlášení být neměla. Státem odsouzení může být kterákoli země na světě.

Poskytnutí nepravdivých informací *samo o sobě* nečiní žádná práva podle dohody neplatnými, může však mít důsledky vyplývající z pravidel v oblasti veřejného pořádku nebo podvodů. Důkazní břemeno v takových případech nesou vnitrostátní orgány. Hostitelský stát může rovněž stanovit ustanovení o přiměřených sankcích, které lze v případě nepravdivého prohlášení uplatnit.

Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. p) nebrání hostitelskému státu kontrolovat své vlastní rejstříky trestů, a to ani systematicky.

Je možné požadovat kontrolu rejstříků trestů jiných států, avšak pouze v případě, že je to považováno za nezbytné, a v souladu s postupem stanoveným v čl. 27 odst. 3 směrnice 2004/38/ES, který vyžaduje, aby tato šetření nebyla prováděna systematicky.

Kontroly týkající se trestné činnosti a bezpečnostní kontroly podle čl. 18 odst. 1 písm. p) za účelem omezení práv v souladu s čl. 20 odst. 1 dohody odpovídají kontrolám z důvodů veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti prováděným v souladu s kapitolou VI směrnice 2004/38/ES.

Veškerá omezující opatření přijatá na základě kontrol týkajících se trestné činnosti a bezpečnostních kontrol podle čl. 18 odst. 1 písm. p) musí být v souladu s pravidly stanovenými v čl. 18 odst. 1 písm. r) a člancích 20 a 21 dohody.

2.6.13. *Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. q): prohlášení v novém povolení k pobytu*

Jedinou formální náležitostí podle dohody je, aby nové povolení k pobytu zahrnovalo prohlášení o tom, že právním základem pro práva držitele povolení je dohoda.

2.6.14. *Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. r): opravné řízení*

Ustanovení čl. 18 odst. 1 písm. r) zajišťuje, že dotčená osoba může každé rozhodnutí přijaté pro účely žádosti o nový status pobytu podle čl. 18 odst. 1 písm. a) napadnout v rámci opravného řízení, které přezkoumá zákonnost rozhodnutí i skutečnosti a okolnosti, které k němu vedly.

2.6.15. *Ustanovení čl. 18 odst. 2: předpokládaná práva pobytu*

Aniž jsou dotčena omezení stanovená v článku 20 dohody, nemohou orgány hostitelského státu ani jakýkoli hospodářský či nehostitelský subjekt v hostitelském státě uplatňovat do konce lhůty pro podávání žádostí o nový status pobytu podle čl. 18 odst. 1 písm. b) omezující opatření.

2.6.16. *Ustanovení čl. 18 odst. 3: předpokládané právo na pobyt až do přijetí konečného rozhodnutí*

Aniž jsou dotčena omezení stanovená v článku 20 dohody, nemohou orgány hostitelského státu ani jakýkoli hospodářský či nehostitelský subjekt v hostitelském státě uplatňovat omezující opatření, dokud není přijato konečné rozhodnutí podle čl. 18 odst. 1 písm. a).

Tato záruka zajišťuje ochranu statusu žadatele do doby, než:

- a) vnitrostátní orgány rozhodnou o žádosti (ochrana proti administrativním průtahům);
- b) vnitrostátní soudy rozhodnou o odvolání (ochrana proti chybným rozhodnutím a soudnímu prodlení).

2.6.17. *Ustanovení čl. 18 odst. 4: deklaratorní postup*

Ustanovení čl. 18 odst. 4 dohody odráží čl. 25 odst. 1 směrnice 2004/38/ES, neboť umožňuje hostitelským státům nadále provádět deklaratorní režim, tzn. že oprávněný pobyt v hostitelském státě není podmíněn novým povolením k pobytu.

Pokud se hostitelský stát rozhodne tak učinit, použijí se pravidla stanovená ve směrnici 2004/38/ES, jako jsou lhůty, poplatky, podpůrné doklady a vydávaná povolení k pobytu.

Osoby, které jsou způsobilé získat nový status pobytu, **by měly mít právo obdržet na základě žádosti povolení k pobytu** (které může být v digitální podobě), které zahrnuje prohlášení o tom, že bylo vydáno v souladu s dohodou.

2.7. **Článek 19 – Vydávání povolení k pobytu během přechodného období**

2.7.1. *Ustanovení čl. 19 odst. 1: žádosti během přechodného období*

Z článku 127 dohody vyplývá, že pravidla Unie pro volný pohyb nadále platí až do konce přechodného období.

Žádosti o nové povolení k pobytu v rámci konstitutivního režimu podle čl. 18 odst. 1 a o povolení k pobytu v rámci deklaratorního režimu podle čl. 18 odst. 4 však lze podávat již během přechodného období (články 19 a 185 dohody).

Rozhodnutí provádět toto dobrovolné uplatňování režimu nového statusu pobytu podle čl. 18 odst. 1 nemá vliv na uplatňování pravidel Unie pro volný pohyb.

Žádost o nový status pobytu podle čl. 18 odst. 1 dohody během přechodného období nebrání žadatelům, aby současně požádali o povolení k pobytu podle směrnice 2004/38/ES.

Podobně také rozhodnutí provádět dobrovolný režim nezavazuje hostitelský stát jeho povinností podle pravidel Unie pro volný pohyb, například rozhodovat o nevyřízených žádostech nebo zpracovávat nové žádosti.

2.7.1.1. Odložená pravomoc Soudního dvora Evropské unie

Podle čl. 158 odst. 1 dohody začíná osmileté období, během něhož mohou soudy a tribunály ze Spojeného království požádat SDEU o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se rozhodnutí o žádostech podaných podle čl. 18 odst. 1 nebo 4 nebo článku 19, ode dne, od něhož je uplatňován článek 19 (tj. 1. února 2020).

Zatímco správní postup vyřizování žádostí podle článku 18 může být v čase „posunut napřed“ a začít se uplatňovat, další ustanovení dohody, z nichž správní postup vyřizování žádostí vychází (například ustanovení týkající se osobní a územní působnosti v článcích 9 až 11) nebo která tento postup využívá či která z něj vyplývají (například veškeré procesní záruky proti omezujícím rozhodnutím nebo podmínky pro zachování nového statusu pobytu), ještě v platnosti nejsou.

To vyžaduje určité úpravy, bez nichž by článek 19 neměl žádný prospěšný účinek. Tyto úpravy mohou vyžadovat, aby hostitelské státy, které se rozhodnou provádět dobrovolný režim podle článku 19, ve vnitrostátních právních předpisech věrně přebíraly všechna nezbytná ustanovení druhé části dohody, která však zatím nejsou použitelná, s cílem dát jim účinnost pro účely provádění dobrovolného režimu.

Článek 131 dohody zajišťuje, že během přechodného období si orgány Unie zachovají pravomoci, které jim byly svěřeny právem Unie v souvislosti se Spojeným královstvím, pokud jde o výklad a uplatňování článku 19. Plnou pravomoc si zachová rovněž SDEU.

2.7.2. Ustanovení čl. 19 odst. 2: účinek přijetí nebo zamítnutí žádosti

Podání žádosti v rámci dobrovolného konstitutivního režimu může být žádoucí, aby žadatelé získali právní jistotu ohledně svého statusu co nejdříve, a to i přes odklad vstupu rozhodnutí v platnost (vzhledem k tomu, že podle čl. 19 odst. 3 nelze kladné rozhodnutí před koncem přechodného období zrušit).

Z čl. 19 odst. 2 vyplývá, že rozhodnutí – kladná i záporná – přijatá postupem podle čl. 18 odst. 1 v rámci konstitutivního režimu nebudou mít až do konce přechodného období žádný účinek, tzn. že taková rozhodnutí budou platná, ale jejich právní účinky budou odloženy, neboť žadatelé budou požívat souběžných práv na volný pohyb.

Podobně může zamítnutí žádosti podané v rámci postupu podle čl. 18 odst. 1 žadatele upozornit na to, že pro získání nového statusu pobytu mohou být nezbytné určité změny – tyto změny lze provést až do konce přechodného období a daná osoba může podat novou žádost, jak je stanoveno v čl. 19 odst. 4.

Povolení k pobytu udělené podle čl. 18 odst. 4 se stává platným a použitelným okamžitě (má totiž pouze deklaratorní účinky). Nemá vliv na souběžná práva žadatelů na volný pohyb. Podobně zamítnutí žádosti v rámci dobrovolného deklaratorního systému se sice stává okamžitě platným, nemá však vliv na souběžná práva žadatelů na volný pohyb podle práva Unie.

2.7.3. Ustanovení čl. 19 odst. 3: nemožnost zrušit udělené povolení k pobytu během přechodného období

Ustanovení čl. 19 odst. 3 brání tomu, aby hostitelský stát zrušil před koncem přechodného období status pobytu, který byl přiznán v rámci dobrovolného konstitutivního režimu. Může tak učinit pouze z důvodů veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti či veřejného zdraví nebo zneužití či podvodu v souladu s pravidly směrnice 2004/38/ES, která jsou použitelná souběžně.

Smyslem tohoto ustanovení je ujistit žadatele, že brzké podání žádosti během přechodného období nepředstavuje žádné riziko, protože žádost, která byla přijata, nemůže být přezkoumána ze správních důvodů (tj. důvodů, které se týkají podmínek spojených s právem pobytu).

V režimu podle čl. 18 odst. 4 (deklaratorní postup) zůstává vnitrostátním orgánům možnost vydané povolení k pobytu nebo status odejmout, to však samo o sobě nemá vliv na právo pobytu dotčené osoby.

2.7.4. Ustanovení čl. 19 odst. 4: opětovné podání žádosti

Ustanovení čl. 19 odst. 4 zajišťuje, aby žadatelé, jimž byl nový status pobytu podle čl. 18 odst. 1 před koncem přechodného období zamítnut, mohli žádost ve lhůtě stanovené v čl. 18 odst. 1 písm. b) opětovně předložit.

Na právo podat žádost během přechodného období opětovně se vztahují opravná řízení uvedená v čl. 18 odst. 1 písm. r).

2.7.5. Ustanovení čl. 19 odst. 5: opravná řízení

Všichni žadatelé mají veškerá práva na opravná řízení stanovená v kapitole VI směrnice 2004/38/ES.

2.8. Článek 20 – Omezení práv pobytu a vstupu

Článek 20 se vztahuje na všechny osoby využívající svá práva podle části druhé hlavy II – to znamená, že se vztahuje také například na přeshraniční pracovníky, rodinné příslušníky nebo „vzdálenější“ rodinné příslušníky.

2.8.1. Co je to chování?

Ustanovení čl. 20 odst. 1 a 2 vycházejí z chování dotčených osob. Pojem chování v rámci dohody je založen na kapitole VI směrnice 2004/38/ES (více podrobností viz pokyny Komise pro lepší provádění a uplatňování směrnice 2004/38/ES – KOM(2009) 313 v konečném znění, bod 3.2).

2.8.2. Chování před koncem přechodného období a po jeho skončení

Ustanovení čl. 20 odst. 1 a 2 stanoví dva různé režimy, které upravují způsob zacházení s chováním představujícím skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti v závislosti na tom, zda k chování došlo před koncem přechodného období, nebo po něm.

Ustanovení čl. 20 odst. 1 stanoví jednoznačnou povinnost („se posuzuje“) uplatnit na určité skutečnosti kapitolu VI směrnice 2004/38/ES, zatímco čl. 20 odst. 2 povoluje uplatnit na skutečnosti, k nimž dojde po skončení přechodného období, vnitrostátní pravidla pro přistěhovalectví.

Účelem čl. 20 odst. 1 a 2 je tedy oddělit činy, k nimž došlo před koncem přechodného období, a činy, k nimž došlo po jeho skončení. Na činy, které upravuje čl. 20 odst. 1 dohody, by se vnitrostátní pravidla pro přistěhovalectví uplatňovat neměla, a to ani částečně. Jakékoli rozhodnutí o omezení práva pobytu v důsledku chování, k němuž došlo po skončení přechodného období, však musí být přijato v souladu s vnitrostátními právními předpisy.

2.8.3. Pokračující chování

Za určitých okolností mohou dotčené osoby uskutečňovat **pokračující chování** (tj. chování, jehož jednotlivé složky jsou prováděny za jedním účelem a jsou spojeny stejným nebo podobným způsobem uskutečnění a značnou podobností času a cíle činů), **které začíná před koncem přechodného období a pokračuje i později**.

V případě pokračujícího chování se vnitrostátní orgány, které by po skončení přechodného období měly za úkol rozhodnout, zda mohou být vůči určité osobě uplatněna omezující opatření, pravděpodobně mohou setkat mimo jiné s těmito scénáři:

- soubor činů dotčené osoby, k nimž došlo po skončení přechodného období, sám o sobě dostačuje k přijetí omezujícího opatření podle vnitrostátních pravidel pro přistěhovalectví – v tomto případě lze přijmout opatření na základě čl. 20 odst. 2;
- soubor činů, k nimž došlo po skončení přechodného období, sám o sobě k přijetí omezujícího opatření podle vnitrostátních pravidel pro přistěhovalectví nedostačuje – v tomto případě opatření na základě čl. 20 odst. 2 přijmout nelze;
- v případě uvedeném v písmenu b) mohou nicméně vnitrostátní orgány podle čl. 20 odst. 1 přezkoumat, zda by soubor činů z doby před koncem přechodného období nemohl odůvodnit omezení z důvodů veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti. V rámci tohoto posouzení, kdy je třeba prokázat ohrožení na základě osobního chování dotyčné osoby, je možné zohlednit rovněž činy, k nimž došlo po skončení přechodného období.

Každé omezující opatření musí pečlivě posoudit okolnosti daného případu.

2.8.4. Ustanovení čl. 20 odst. 3 a 4: zneužití práv nebo podvodné žádosti či žádosti, jež mají povahu zneužití

Ustanovení čl. 20 odst. 3 a 4 opravňují hostitelský stát vyhostit ze svého území žadatele, kteří zneužili svých práv nebo se dopustili podvodu, aby získali práva vyplývající z této dohody.

K tomuto vyhoštění může dojít ještě předtím, než je v případě soudního opravného řízení proti rozhodnutí o zamítnutí takové žádosti vyneseno pravomocné rozhodnutí, musí však být v souladu s podmínkami stanovenými v článku 31 směrnice 2004/38/ES.

To znamená, že dotčené osoby nesmějí být vyhoštěny z hostitelského státu, kde proti rozhodnutí o vyhoštění podaly odvolání a požádaly o vydání předběžného opatření s cílem odložit výkon rozhodnutí o vyhoštění.

K vlastnímu vyhoštění nesmí dojít, dokud nebude přijato rozhodnutí o předběžném opatření, s výjimkou těchto případů:

- a) je-li rozhodnutí o vyhoštění založeno na předchozím soudním rozhodnutí;
- b) měly-li dotčené osoby již dříve přístup k soudnímu přezkumu;
- c) zakládá-li se rozhodnutí o vyhoštění na naléhavých důvodech veřejné bezpečnosti podle čl. 28 odst. 3 směrnice 2004/38/ES.

Pokud je podle vnitrostátních právních předpisů výkon rozhodnutí o vyhoštění odvoláním pozastaven *ex lege*, není nutné pro odklad výkonu rozhodnutí o vyhoštění podat návrh na vydání předběžného opatření.

V souladu s čl. 31 odst. 4 směrnice 2004/38/ES **může hostitelský stát zakázat vyhoštěným osobám pobyt na svém území v průběhu opravného řízení**, ale nesmí jim bránit osobně vystoupit na svou obhajobu, kromě případů, kdy by jejich přítomnost mohla způsobit závažné narušení veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti.

2.9. Článek 21 – Záruky a právo odvolat se proti rozhodnutí

Toto ustanovení se vztahuje na všechny situace, kdy lze práva pobytu podle této dohody omezit nebo odeprít.

Zajišťuje plné uplatňování procesních záruk podle kapitoly VI směrnice 2004/38/ES ve všech situacích, tj.:

- a) v případě zneužití a podvodu (článek 35 směrnice 2004/38/ES);
- b) v případě opatření přijatých z důvodů veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví (kapitola VI směrnice 2004/38/ES) nebo v souladu s vnitrostátními právními předpisy a
- c) v případě opatření přijatých ze všech ostatních důvodů (článek 15 směrnice 2004/38/ES), které zahrnují například situace, kdy žádost o povolení k pobytu není přijata v původní podobě nebo kdy je žádost zamítnuta z důvodu, že žadatel nesplňuje podmínky spojené s právem pobytu, nebo rozhodnutí přijatá na základě toho, že dotčená osoba přestala splňovat podmínky spojené s právem pobytu (*například pokud se ekonomicky neaktivní občan EU stane nepřiměřenou zátěží pro systém sociální pomoci hostitelského státu*).

Kromě toho zajišťuje plné uplatňování věcných záruk podle kapitoly VI směrnice 2004/38/ES, pokud jde o omezující rozhodnutí přijatá na základě chování, k němuž došlo před koncem přechodného období.

V souladu s ustálenou judikaturou SDEU o obecných zásadách práva EU musí být omezující rozhodnutí přijatá v souladu s vnitrostátními právními předpisy rovněž v souladu se zásadou proporcionality a základními právy, jako je právo na rodinný život.

2.10. Článek 22 – Související práva

Toto ustanovení chrání právo rodinných příslušníků bez ohledu na státní příslušnost přijmout v hostitelském státě zaměstnání nebo být samostatně výdělečně činní podle článku 23 směrnice 2004/38/ES.

To znamená, že dohodou jsou chráněni jak rodinní příslušníci, kteří nebyli před koncem přechodného období pracovníky, ale kteří se jimi poté stali, tak i rodinní příslušníci, kteří již byli pracovníky buď v hostitelském státě, nebo ve státě výkonu práce (přeshraniční pracovníci).

2.11. Článek 23 – Rovné zacházení

Toto ustanovení odráží článek 24 směrnice 2004/38/ES, který stanoví zvláštní pravidlo pro rovné zacházení, ve srovnání s článkem 11 dohody.

Stejně pravidlo je „rozšířeno“ i na rodinné příslušníky s právem (trvalého) pobytu v hostitelském státě. Je třeba s nimi zacházet jako se státními příslušníky hostitelského státu, a nikoli jako s rodinnými příslušníky státních příslušníků hostitelského státu.

Uplatní se tytéž výjimky jako v čl. 24 odst. 2 směrnice 2004/38/ES.

KAPITOLA 2 – PRÁVA PRACOVNÍKŮ A OSOB SAMOSTATNĚ VÝDĚLEČNĚ ČINNÝCH

2.12. Článek 24 – Práva pracovníků

2.12.1. Ustanovení čl. 24 odst. 1: práva

Ustanovení čl. 24 odst. 1 dohody přiznává osobám, na něž se dohoda vztahuje a které jsou pracovníky, včetně osob, které změny svůj status na status pracovníka po skončení přechodného období, veškerá práva pracovníků založená na právu Unie (viz též čl. 17 odst. 1 a článek 22 dohody). Na jiné kategorie osob, na něž se dohoda vztahuje, se tento článek nevztahuje.

2.12.1.1. Omezení

Použijí se stejná omezení z důvodů **veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a veřejného zdraví**, jež jsou stanovena v čl. 45 odst. 3 SFEU.

Dohoda se nevztahuje na zaměstnání ve veřejné správě podle čl. 45 odst. 4 SFEU. V důsledku toho může hostitelský stát nebo stát výkonu práce vyhradit přístup k pracovním místům, která zahrnují výkon veřejné moci a ochranu obecných zájmů státu, svým státním příslušníkům, pokud by toto omezení bylo v souladu s čl. 45 odst. 4 SFEU (věc C-270/13 Haralambidis).

2.12.1.2. Ustanovení odst. 1 písm. a) až h): demonstrativní seznam práv

Pracovníci požívají veškerých práv vyplývajících z článku 45 SFEU a nařízení (EU) č. 492/2011. Práva stanovená v čl. 24 odst. 1 dohody mají stejný rozsah a význam, jež jsou vymezeny v článku 45 SFEU a nařízení (EU) č. 492/2011.

Práva pracovníků uvedená v čl. 24 odst. 1 dohody nejsou taxativní povahy, a ustanovení by se tedy vztahovalo i na jakýkoli vývoj těchto práv na základě budoucího výkladu článku 45 SFEU Soudním dvorem Evropské unie (v případě Spojeného království by jeho soudní a správní orgány braly „náležitý ohled“ na příslušnou judikaturu SDEU vydanou po skončení přechodného období). To například znamená, že kromě bodů uvedených v čl. 24 odst. 1 dohody si pracovník zachovává právo změnit zaměstnání a hledat si nové pracovní místo ve státě výkonu práce podle článku 45 SFEU.

2.12.2. Ustanovení čl. 24 odst. 2: právo dítěte pracovníka dokončit vzdělávání

Ustanovení čl. 24 odst. 2 dohody chrání právo dětí pracovníků dokončit vzdělávání v hostitelském státě. Dítě, jehož rodič z EU nebo ze Spojeného království dříve pracoval v hostitelském státě jako osoba, na niž se dohoda vztahuje, tedy může v hostitelském státě nadále pobývat a dokončit tam své vzdělávání, a to i poté, kdy tento rodič přestal v hostitelském státě oprávněně pobývat (tj. opustil hostitelský stát, zemřel nebo přestal splňovat podmínky oprávněného pobytu, viz například věc C-310/08 Ibrahim a věc C-480/08 Teixeira). Dotčené dítě má rovněž právo na doprovod osoby, která o ně skutečně pečuje, pokud je nezletilý, nebo i po dosažení zletilosti, je-li k dokončení jeho vzdělávání zapotřebí přítomnost a péče uvedené osoby.

2.12.3. Ustanovení čl. 24 odst. 3: přeshraniční pracovníci

Přeshraniční pracovníci mohou nadále pracovat ve státě výkonu práce, pokud tak činili do konce přechodného období.

Jestliže před koncem přechodného období pracovat přestali, mohou si svůj status pracovníků ve státě výkonu práce zachovat, pokud se na ně vztahuje některá z okolností uvedených v čl. 7 odst. 3 písm. a), b), c) nebo d) směrnice 2004/38/ES, ovšem aniž by museli změnit bydliště na stát výkonu práce. To jim umožňuje požívat relevantních práv stanovených v čl. 24 odst. 1 písm. a) až h) dohody.

Přeshraniční pracovníci si zachovávají svůj status ve státě výkonu práce v případech, že:

- a) nejsou dočasně schopni pracovat v důsledku nemoci nebo úrazu;
- b) jsou řádně zapsáni jako nedobrovolní nezaměstnaní poté, co byli zaměstnání více než jeden rok, a jsou řádně zaregistrováni u příslušného úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání;
- c) jsou řádně zapsáni jako nedobrovolní nezaměstnaní po skončení pracovní smlouvy na dobu určitou kratší jednoho roku nebo poté, co se během prvních dvanácti měsíců stali nedobrovolně nezaměstnanými, a zaregistrováni u příslušného úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání (v tomto případě si status pracovníka zachovávají na dobu alespoň šesti měsíců), nebo
- d) zahájí odbornou přípravu (pokud jsou dobrovolně nezaměstnaní, musí se odborná příprava vztahovat k předchozímu zaměstnání).

V souladu s judikaturou SDEU (věc C-507/12 Saint Prix) **není** výčet okolností, za nichž může být status pracovníka zachován, **taxativní**.

2.13. Článek 25 – Práva osob samostatně výdělečně činných

2.13.1. Ustanovení čl. 25 odst. 1: práva

Práva podle čl. 25 odst. 1 jsou přiznána všem osobám, na něž se dohoda vztahuje a které jsou osobami samostatně výdělečně činnými, a to nejen těm, které jsou samostatně výdělečně činnými osobami na konci přechodného období, ale také těm, které změní status (viz též čl. 17 odst. 1, který stanoví právo stát se osobou samostatně výdělečně činnou).

Podle judikatury SDEU (např. věc 63/86 Komise v. Itálie) mohou osoby samostatně výdělečně činné, na něž se vztahuje článek 49 SFEU, požívat práv podle nařízení (EU) č. 492/2011, která se použijí obdobně. To například znamená, že čl. 24 odst. 1 písm. d) dohody nelze použít, pokud jde o propuštění, neboť samostatně výdělečně činná osoba není ve vztahu podřízenosti vůči zaměstnavateli a propuštěna být nemůže.

Práva uvedená v čl. 25 odst. 1 dohody jsou přiznána také samostatně výdělečně činným přeshraničním pracovníkům. Existuje rozdíl mezi těmito kategoriemi: i) osoba, která má bydliště ve státě A a vykonává samostatnou výdělečnou činnost ve státě B, a ii) osoba, která má bydliště ve státě A a vykonává samostatnou výdělečnou činnost ve státě A, a zároveň poskytuje služby ve státech B a C – buď prostřednictvím příležitostného poskytování služeb, nebo prostřednictvím vedlejší provozovny. První kategorie odpovídá kategorii samostatně výdělečně činného přeshraničního pracovníka, zatímco druhá kategorie nikoli.

V tomto ohledu je třeba uvést, že zřízení kanceláře v jiném členském státě, než je stát bydliště, za účelem poskytování služeb v tomto státě nutně nepředstavuje usazení ve státě, kde jsou tyto služby poskytovány. Dotčenou činnost je stále možné považovat za činnost spadající do působnosti pravidel volného pohybu služeb, a nikoli pravidel týkajících se usazování. Osoba s kanceláří ve státě výkonu práce proto nebude vždy považována za samostatně výdělečně činného přeshraničního pracovníka⁽¹⁾.

Ustanovení čl. 4 odst. 4 dohody zajišťuje, aby byl pojem osoby samostatně výdělečně činné vykládán stejným způsobem, jakým SDEU v příslušné judikatuře vyložil článek 49 SFEU.

2.13.1.1. Omezení

Práva uvedená v čl. 25 odst. 1 dohody podléhají stejným omezením, jaká jsou stanovena v člancích 51 a 52 SFEU.

V důsledku toho mohou tato práva podléhat omezením oprávněným z důvodu veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví (článek 52 SFEU) a stát výkonu práce může osoby samostatně výdělečně činné diskriminovat ve vztahu k činnosti, které jsou spjaty, i když jen příležitostně, s výkonem veřejné moci (článek 51 SFEU).

2.13.1.2. Ustanovení čl. 25 odst. 1 písm. a): práva přístupu k samostatně výdělečným činnostem a jejich výkonu a zakládání a řízení podniků

Dohoda chrání práva přístupu k samostatně výdělečným činnostem a jejich výkonu a zakládání a řízení podniků v souladu s článkem 49 SFEU, a to za podmínek stanovených hostitelským státem pro jeho státní příslušníky.

Tato dohoda by však neměla být chápána tak, že dává státním příslušníkům Spojeného království možnost dovolávat se práva Unie s cílem poskytovat služby v jiných členských státech EU nebo se usadit v jiných členských státech EU.

2.13.1.3. Ustanovení čl. 25 odst. 1 písm. b): odkaz na demonstrativní seznam práv v čl. 24 odst. 1

Osoby samostatně výdělečně činné požívají ve státě výkonu práce veškerých relevantních práv vyplývajících z článku 45 SFEU a nařízení (EU) č. 492/2011.

⁽¹⁾ Osoba, která se v hostitelském členském státě vybaví určitou infrastrukturou, jež je nezbytná pro výkon činnosti v tomto členském státě (včetně kanceláře, prostor nebo konzultačních místností), může spadat do působnosti ustanovení Smlouvy o volném pohybu služeb, a nikoli ustanovení o usazování. To by záviselo na délce poskytování služby, ale také na její pravidelnosti, četnosti nebo nepřetržitosti (věc C-55/94, Gebhard, bod 27).

2.13.2. Ustanovení čl. 25 odst. 2: právo dítěte osoby samostatně výdělečně činné dokončit vzdělávání

Ustanovení čl. 25 odst. 2 chrání děti, jejichž rodič z EU nebo ze Spojeného království pracoval jako osoba samostatně výdělečně činná, avšak přestal oprávněně pobývat v hostitelském státě dítěte podle čl. 24 odst. 2 dohody, a to v rozsahu stanoveném právem EU, jak jej vykládá SDEU (věc C-147/11 Czop a Punakova).

2.13.3. Ustanovení čl. 25 odst. 3: práva samostatně výdělečně činných přeshraničních pracovníků a omezení těchto práv

Samostatně výdělečně činní přeshraniční pracovníci požívají podle čl. 24 odst. 3 dohody stejných práv jako přeshraniční pracovníci, a to se stejnými výhradami ohledně relevance, jež jsou uvedeny v pokynech k čl. 25 odst. 1 (např. propuštění).

2.14. Článek 26 – Vydání dokladu osvědčujícího práva přeshraničních pracovníků

Článek 26 ukládá státu výkonu práce, aby přeshraničním pracovníkům, na které se dohoda vztahuje, vydal doklad osvědčující jejich status, pokud o něj tyto přeshraniční pracovníci požádají. Článek 26 zároveň umožňuje, aby stát výkonu práce od přeshraničních pracovníků, na které se dohoda vztahuje, vyžadoval, aby o takový doklad požádali.

Na rozdíl od povolení k pobytu vydaného podle čl. 18 odst. 1 dohody tento doklad nepřiznává nový status pobytu – uznává dříve vzniklé právo vykonávat ve státě výkonu práce hospodářskou činnost, které existuje i nadále.

Vzhledem k tomu, že přeshraniční pracovníci stát výkonu práce pravidelně opouštějí a opět do něj vstupují, je nezbytné, aby jim byl doklad osvědčující jejich status vydán co nejdříve tak, aby to nebránilo ve výkonu jejich práv po skončení přechodného období a aby mohli tato práva (zejména ta, které souvisí s překračováním hranic podle článku 14 dohody) snadno prokázat.

Přeshraniční pracovníci, kteří nejsou ke dni podání žádosti zaměstnání, mají nárok na vydání dokladu za předpokladu, že si zachovávají status pracovníka v souladu s čl. 24 odst. 3 nebo čl. 25 odst. 3 dohody (tato ustanovení odkazují na čl. 7 odst. 3 směrnice 2004/38/ES).

KAPITOLA 3 – ODBORNÉ KVALIFIKACE

Část druhá hlava II kapitola 3 dohody se zabývá případy osob, na něž se vztahuje dohoda a jež na konci přechodného období získaly v hostitelském státě nebo ve státě výkonu práce uznání odborné kvalifikace nebo u nich probíhá postup uznávání.

Těmto osobám dohoda zaručuje:

- platnost a účinnost vnitrostátních rozhodnutí uznávajících jejich odborné kvalifikace ze Spojeného království nebo z EU (zachování právních účinků rozhodnutí) a
- jejich odpovídající právo vykonávat příslušné povolání a činnosti v hostitelském státě nebo ve státě výkonu práce (pro přeshraniční pracovníky) a v jejich výkonu i nadále pokračovat.

Tato kapitola naopak nezaručuje ani neuděluje státním příslušníkům Spojeného království, na něž se vztahuje osobní působnost dohody, žádné právo v oblasti vnitřního trhu týkající se poskytování služeb členskými státy EU s výjimkou jejich hostitelského státu, případně jejich státu výkonu práce.

Dohoda nezaručuje státním příslušníkům Spojeného království, na něž se vztahuje osobní působnost dohody, právo odvolávat se na právo Unie s cílem získat po skončení přechodného období další uznání odborných kvalifikací, a to ani v hostitelském státě, ve státě výkonu práce či v jiném členském státě EU.

Dohoda se nezabývá tím, jak zacházet s odbornými kvalifikacemi, které byly získány ve Spojeném království nebo v EU před koncem přechodného období, avšak nebyly před tímto datem druhou stranou uznány ani u nich neprobíhá postup uznávání.

2.15. Článek 27 – Uznání odborné kvalifikace

2.15.1. Celkový přístup

Článek 27 popisuje druh rozhodnutí o uznání, jejichž právní účinky jsou podle dohody zachovány, státy, v nichž jsou právní účinky těchto rozhodnutí zachovány (hostitelský stát nebo stát výkonu práce), osoby požívající zachování právních účinků těchto rozhodnutí (osoby, na něž se vztahuje dohoda) a dopady zachování právních účinků těchto rozhodnutí v příslušných státech.

Pro která rozhodnutí jsou zachovány právní účinky?

Článek 27 dohody se v podstatě vztahuje na rozhodnutí o uznání, která byla přijata v souladu se čtyřmi konkrétními právními nástroji EU, totiž směrnicí o uznávání odborných kvalifikací (směrnice 2005/36/ES), směrnicí o usazování advokátů (směrnice 98/5/ES), směrnicí o schvalování statutárních auditorů (směrnice 2006/43/ES) a směrnicí o toxických látkách (směrnice 74/556/EHS).

2.15.2. Ustanovení čl. 27 odst. 1 písm. a) a odst. 2: uznávání podle směrnice o uznávání odborných kvalifikací

Dohoda se vztahuje na všechny tři druhy uznávání pro účely usazování, jež jsou stanoveny v hlavě III směrnice 2005/36/ES:

- a) uznávání podle obecného systému (článek 10 a násl. směrnice 2005/36/ES);
- b) uznávání na základě odborné praxe (článek 16 a násl. směrnice 2005/36/ES); a
- c) uznávání na základě koordinace minimálních podmínek kladených na odbornou přípravu (článek 21 a násl. směrnice 2005/36/ES).

Tato uznávání zahrnují:

- podle čl. 27 odst. 2 písm. a) dohody: uznávání odborných kvalifikací ze třetích zemí, které podléhají čl. 3 odst. 3 směrnice 2005/36/ES.

Jedná se o uznávání odborných kvalifikací ze třetích zemí členským státem EU nebo Spojeným královstvím, které již byly dříve uznány v jiném členském státě EU nebo ve Spojeném království podle čl. 2 odst. 2 směrnice 2005/36/ES a které byly postaveny na roveň domácím kvalifikacím (EU nebo Spojeného království) z toho důvodu, že držitel po prvním uznání v členském státě EU nebo ve Spojeném království následně získal tříletou odbornou zkušenost v daném povolání ve státě (členský stát EU nebo Spojené království), který kvalifikace původně uznal.

Dohoda se proto nevztahuje na první uznání kvalifikací ze třetí země v členském státě EU nebo ve Spojeném království, pouze na uznání následující, a to v rozsahu, v němž byly splněny podmínky stanovené v čl. 3 odst. 3 směrnice 2005/36/ES,

- podle čl. 27 odst. 2 písm. b): rozhodnutí o částečném přístupu podle článku 4f směrnice 2005/36/ES,
- podle čl. 27 odst. 2 písm. c): rozhodnutí o uznání pro účely usazování získaná na základě elektronického postupu pro uznávání evropského profesního průkazu.

Postupy uznávání evropského profesního průkazu jsou v současnosti k dispozici pro zdravotní sestry odpovědné za všeobecnou péči, farmaceuty, rehabilitační pracovníky, horské vůdce a realitní makléře.

Je důležité uvést, že dohoda zajišťuje pouze nepřetržitou platnost a účinek samotného rozhodnutí o uznání; nezajišťuje nepřetržitý přístup k základní elektronické síti (*modul pro evropský profesní průkaz v systému pro výměnu informací o vnitřním trhu (IMI)*) dotčených orgánů a odborníků (viz články 8 a 29 dohody). Přístup odborníků k on-line rozhraní evropského profesního průkazu pro informační účely však nebude omezen.

Specifickým dopadem zachování právních účinků, který dohoda nabízí ve vztahu k rozhodnutím o uznání, na něž se vztahuje směrnice 2005/36/ES, je skutečnost, že veškeré požadavky na jazykové znalosti a/nebo schválení ze strany zdravotních pojišťoven, které může hostitelský stát vyžadovat, budou i nadále zvažovány s ohledem na příslušná ustanovení směrnice 2005/36/ES, a sice články 53 a 55.

2.15.3. Ustanovení čl. 27 odst. 1 písm. b): uznávání podle směrnice o usazování advokátů

Dohoda zachovává pro osoby, jež spadají do její osobnostní působnosti, právní účinky rozhodnutí, podle nichž advokáti z EU nebo ze Spojeného království získali přístup k povolání advokáta v hostitelském státě nebo ve státě výkonu práce podle čl. 10 odst. 1 a 3 směrnice 98/5/ES (která usnadňuje trvalý výkon povolání advokáta v jiném členském státě než ve státě, v němž byla kvalifikace získána).

Pokud jde o občany EU a státní příslušníky Spojeného království, upouští se v důsledku zachování právních účinků od veškerých místních požadavků na státní příslušnost, které by mohly omezit přístup k povolání advokáta v hostitelském státě nebo ve státě výkonu práce.

Tento dopad zachování právních účinků je omezen na hostitelský stát nebo na stát výkonu práce.

Pokud tedy jde o britské advokáty, státní příslušníky Spojeného království, kteří mohli požívat výhod těchto ustanovení v kterémkoli členském státě EU, nestanoví dohoda uplatňování dvou příslušných směrnic práva Unie, a sice směrnice 77/246/EHS a 98/5/ES, nad rámec dotčeného hostitelského státu nebo státu výkonu povolání.

2.15.4. *Ustanovení čl. 27 odst. 1 písm. c): uznávání podle směrnice o schvalování statutárních auditorů*

Pokud jde o osoby spadající do osobní působnosti dohody, budou mít schválení statutárních auditorů, kteří původně získali schválení v EU nebo ve Spojeném království podle článku 14 směrnice 2006/43/ES, v hostitelském státě nebo ve státě výkonu práce v těchto státech i nadále účinky a tito auditori budou mít i nadále přístup k povolání jako dříve.

2.15.5. *Ustanovení čl. 27 odst. 1 písm. d): uznávání podle směrnice o toxických látkách*

Pokud jde o osoby spadající do osobní působnosti dohody, budou mít schválení pro účely usazování získaná v hostitelském státě nebo ve státě výkonu práce na základě příslušných ustanovení směrnice 74/556/EHS i nadále účinky podle dohody.

2.15.6. *Celkové účinky*

Pokud jde o přístup k dotčenému povolání a profesním činnostem a jejich výkon v hostitelském státě nebo státě výkonu práce, znamená dopad zachování právních účinků, který nabízí článek 27, postavení usazených osob, na něž se tento článek vztahuje, na roveň státním příslušníkům na těchto územích.

Postavení těchto osob na roveň se však nevztahuje na udělení jakéhokoli jiného práva v oblasti jednotného trhu na základě práva Unie osobám, na něž se tento článek vztahuje, pokud jde o poskytování služeb na jiných územích, než jsou území, na něž se vztahují tyto zvláštní dopady zachování právních účinků.

2.16. **Článek 28 – Probíhající postupy uznávání odborných kvalifikací**

2.16.1. *Oblast působnosti*

Článek 28 odráží článek 27 dohody, pokud jde o jeho osobní a věcnou působnost, a zahrnuje veškeré příslušné žádosti o uznávání odborných kvalifikací, které byly do konce přechodného období formálně předloženy a na konci tohoto období dosud nejsou vyřízeny. Všechny tyto zahájené postupy budou pokračovat a budou dokončeny (včetně veškerých kompenzačních opatření, která mohla být vyžadována) v souladu s pravidly a postupy stanovenými v příslušných právních předpisech EU, dokud příslušný orgán nepřijme konečné rozhodnutí.

Je nutné zmínit dva specifické aspekty:

- Článek 28 se vztahuje nejen na zahájené správní postupy, ale také na soudní řízení a odvolací řízení, která mohou být zahájena po skončení přechodného období. Toto ustanovení také zahrnuje příslušná soudní řízení, která probíhají na konci přechodného období.
- Pokud jde o nevyřízené žádosti o uznávání kvalifikací v rámci procesu uznávání evropského profesního průkazu, potvrzuje čl. 28 druhý pododstavec, že jejich vyřizování musí být dokončeno podle příslušných ustanovení práva Unie.

Pokud bude po skončení přechodného období až do ukončení příslušného procesu uznávání evropského profesního průkazu nutný nepřetržitý přístup k příslušné základní elektronické síti (modul IMI), je do čl. 29 odst. 2 dohody vloženo zvláštní zmocňující ustanovení, které umožňuje omezený přístup k modulu IMI.

2.16.2. *Účinky*

Účinky řízení, která mají být dokončena podle článku 28, by měly být stejné jako účinky rozhodnutí o uznání, jejichž právní účinky jsou zachovány podle článku 27 dohody a vysvětleny výše.

2.17. **Článek 29 – Správní spolupráce při uznávání odborných kvalifikací**

2.17.1. *Povinnost spolupráce mezi příslušnými orgány*

Ustanovení čl. 29 odst. 1 zajišťuje, aby byly příslušné orgány Spojeného království a členských států EU i nadále vázány obecnou povinností spolupracovat během období přezkoumávání všech probíhajících uznávacích řízení, na něž se vztahuje článek 28 dohody.

Toto ustanovení rovněž představuje obecnou výjimku z veškerých vnitrostátních ustanovení, která mohou bránit výměně příslušných informací se zahraničními orgány, pokud jde o žadatele, jejich odborné kvalifikace a obecné a profesní chování, probíhající postup uznávání jejich odborných kvalifikací a jejich uvedení do profesního stavu v hostitelském státě nebo ve státě výkonu práce.

Tato povinnost spolupráce i obecná výjimka z vnitrostátních ustanovení jsou nutné k tomu, aby mohly být během postupu uznávání řádně zohledněny aspekty veřejné bezpečnosti.

2.17.2. Omezený přístup k IMI po vystoupení

Jak již bylo uvedeno, stanoví čl. 29 odst. 2 dočasnou odchylku od článku 8 dohody a umožňuje orgánům Spojeného království přístup k modulu systému IMI pro uznávání evropského profesního průkazu po dobu nezbytně nutnou k dokončení postupů uznávání, jež probíhají na konci přechodného období.

Využívání tohoto systému je omezeno na devět měsíců od konce přechodného období; do té doby budou s ohledem na přísné lhůty platné v dotčených procesech všechny tyto postupy dokončeny.

3. HLAVA III – KOORDINACE SYSTÉMŮ SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

V souvislosti s koordinací sociálního zabezpečení existují tři kategorie osob:

1. osoby, na něž se na základě článku 30 dohody vztahují a budou nadále vztahovat koordinační pravidla stanovená v nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a v nařízení (ES) č. 987/2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004;
2. osoby, na něž se na základě článku 32 dohody nadále vztahuje, nebo z důvodu zvláštních okolností v budoucnu bude vztahovat pouze část těchto koordinačních pravidel;
3. osoby mimo oblast působnosti dohody, na něž se koordinační pravidla v rámci vztahu mezi Spojeným královstvím a Unií nebudou vztahovat.

3.1. Článek 30 – Osobní působnost

3.1.1. Obecné poznámky

Článek 30 dohody určuje osoby, na něž se budou pravidla pro koordinaci sociálního zabezpečení vztahovat v plném rozsahu:

- odstavec 1 uvádí různé způsobilé situace, pokud se osoby nacházejí v podmínkách přeshraničního sociálního zabezpečení mezi Spojeným královstvím a členským státem EU,
- odstavec 2 stanoví časové omezení uplatňování čl. 30 odst. 1 na tyto osoby,
- odstavec 3 obsahuje zbytkové ustanovení, podle kterého jsou osoby zahrnuté do osobní působnosti části druhé hlavy II dohody rovněž zahrnuty do hlavy III, i když nespádají nebo přestaly spadat do oblasti působnosti čl. 30 odst. 1,
- odstavec 4 stanoví časové omezení uplatňování čl. 30 odst. 3 na tyto osoby,
- odstavec 5 objasňuje, že rodinní příslušníci a pozůstalí jsou zahrnuti do působnosti článku 30 pouze v rozsahu, v jakém odvozují práva a povinnosti v tomto ohledu podle nařízení (ES) č. 883/2004.

Jak je uvedeno v čl. 31 odst. 2 dohody, považují se pojmy používané v této hlavě za odkaz na pojmy používané v nařízení (ES) č. 883/2004.

Ustanovení čl. 30 odst. 1 dohody odkazuje na osoby, na které „se vztahují právní předpisy“ členského státu EU nebo Spojeného království. Tato situace se určí podle kolizní normy, jak je uvedeno v hlavě II nařízení (ES) č. 883/2004.

Osobní působnost koordinace sociálního zabezpečení je specifická pro část druhou hlavu III dohody a nemusí nutně odpovídat osobní působnosti hlavy II. Mohou například nastat okolnosti, kdy osoby, které nespádají do působnosti hlavy II, nicméně spádají do působnosti hlavy III (např. osoby zahrnuté do působnosti článku 32 dohody).

Vzhledem k tomu, že cíle hlavy II a III části druhé dohody se liší, mohou mít termíny použité v obou těchto částech hlavy II dohody (např. pro pojmy „pobyt“, „přeshraniční pracovník“ nebo „vyslání“) v závislosti na různých osobních působnostech ustanovení práva Unie, které uplatňují, a v závislosti na výkladu Soudního dvora Evropské unie (SDEU) odlišný význam.

Například pojem „obvyklé bydliště“ používaným v části druhé hlavy III této dohody se rozumí pojem vymezený v čl. 1 písm. j) nařízení (ES) č. 883/2004 („bydlištěm“ se rozumí obvyklé bydliště) a dále vysvětlený v článku 11 nařízení (ES) č. 987/2009 (dále jen „obvyklé bydliště“). Další podrobnosti o pojmu „obvyklé bydliště“ ve smyslu pravidel pro koordinaci sociálního zabezpečení lze nalézt v Praktickém průvodci použitelnými právními předpisy v Evropské unii, Evropském hospodářském prostoru a ve Švýcarsku ve znění schváleném Správní komisí pro koordinaci systémů sociálního zabezpečení. Pojem „pobyt“ podle nařízení (ES) č. 883/2004 má jiný význam a neměl by být zaměňován s pojmem „pobyt“ v části druhé hlavy II této dohody, který je zapůjčen z kapitoly III směrnice 2004/38/ES.

Příkladem, kdy se tyto dva pojmy označující „pobyt“ a „bydliště“ v právních nástrojích EU neshodují, může být situace studentů. Pro účely pravidel pro koordinaci sociálního zabezpečení si studenti v zásadě zachovávají své obvyklé bydliště v členském státě původu a dočasně pobývají v členském státě, kde studují. Podle podmínek směrnice 2004/38/ES zároveň studenti požívají práva pobytu v členském státě, v němž studují.

Dalším příkladem, který ilustruje vztah mezi hlavou II a hlavou III části druhé dohody, by mohl být chorvatský občan, který:

- na konci přechodného období pracuje a má obvyklé bydliště ve Spojeném království,
- v roce 2022 na základě článku 16 dohody získá trvalý pobyt ve Spojeném království,
- v roce se 2025 navrátí do Chorvatska, začne tam pracovat a přenes tam své obvyklé bydliště,
- zároveň si podle části druhé hlavy II dohody zachová právo trvalého pobytu ve Spojeném království po dobu pěti po sobě následujících let.

Pokud si tento chorvatský občan zachová právo trvalého pobytu ve Spojeném království ve smyslu části druhé hlavy II dohody, bude mít nárok využívat ustanovení hlavy III, jestliže se navrátí do Spojeného království. Pokud si tento občan tedy zachová právo trvalého pobytu ve Spojeném království, bude mít dále právo vyvézt si tam dávky sociálního zabezpečení (např. dávky v nezaměstnanosti, pokud je uchazečem o zaměstnání) nebo právo používat ve Spojeném království svůj evropský průkaz zdravotního pojištění.

Na rozdíl od dvou pojmů „pobyt“ a „bydliště“ uvedených výše by mělo být zákonné právo pobytu státních příslušníků třetích zemí, na něž se vztahuje část druhé hlavy III dohody o vystoupení, chápáno jako oprávněný pobyt podle sekundárního nebo vnitrostátního práva Unie.

Uplatnění koordinačních pravidel podle nařízení (ES) č. 883/2004 vyplývajících z hlavy III nezakládá samo o sobě pro osoby, na něž se vztahuje hlava III dohody, právo pohybovat se nebo pobývat v hostitelském státě, ale pouze určuje právní důsledky pro sociální zabezpečení v této situaci. Na základě dohody již například po skončení přechodného období nebude možné vysílat pracovníky ze Spojeného království nebo do něj za účelem poskytování služeb.

3.1.2. Ustanovení čl. 30 odst. 1: osobní působnost (obecné ustanovení)

3.1.2.1. Ustanovení čl. 30 odst. 1

Ustanovení čl. 30 odst. 1 dohody odkazuje na tyto kategorie osob:

- *občany EU* – občany členských států EU,
- *státní příslušníky Spojeného království* – podle definice ve vnitrostátních právních předpisech,
- *osoby bez státní příslušnosti a uprchlíky* s obvyklým bydlištěm v členském státě EU nebo ve Spojeném království,
- *státní příslušníky třetí země* s oprávněným pobytem v členském státě EU nebo ve Spojeném království,
- *rodinné příslušníky a pozůstalé* výše uvedených kategorií osob.

Tyto osoby spadají do oblasti působnosti části druhé hlavy III dohody, jestliže splňují podmínky vymezené v odstavci 1 tohoto článku:

- **písmena a) a b):** občané EU, na které se na konci přechodného období vztahují právní předpisy Spojeného království, a naopak (bez ohledu na obvyklé bydliště dané osoby). Patří sem všechny osoby, na něž se vztahují právní předpisy Spojeného království nebo právní předpisy členského státu podle hlavy II nařízení (ES) č. 883/2004, včetně případů zmíněných v čl. 11 odst. 2 uvedeného nařízení,

- **písmena c) a d):** občané EU, na něž se na konci přechodného období vztahují právní předpisy členského státu EU (ve stejném smyslu jako v předchozí odrážce) a kteří mají obvyklé bydliště ve Spojeném království, a naopak,
- **písmeno e):** občané EU, kteří na konci přechodného období vykonávají výdělečnou činnost ve Spojeném království, avšak vztahují se na ně právní předpisy členského státu EU podle hlavy II nařízení (ES) č. 883/2004, a naopak. Pobírání dávek podle čl. 11 odst. 2 nařízení musí být pro uvedený účel považováno za výkon výdělečné činnosti. To platí bez ohledu na místo obvyklého bydliště,
- **písmeno f):** uprchlíci a osoby bez státní příslušnosti v jedné z výše uvedených situací s dodatečnou podmínkou spočívající v oprávněném pobytu ve Spojeném království nebo v členském státě EU,
- **písmeno g):** státní příslušníci třetí země v jedné z výše uvedených situací s dodatečnou podmínkou spočívající v oprávněném pobytu (podle sekundárního nebo vnitrostátního práva EU) ve Spojeném království nebo v členském státě EU a v tom, že jsou přeshraničními pracovníky mezi členským státem EU a Spojeným královstvím. To neplatí, pokud je dotčeným členským státem EU Dánsko. Na státní příslušníky třetí země, kteří jsou v přeshraniční situaci mezi členskými státy EU, jež se netýká Spojeného království, se vztahuje nařízení (EU) č. 1231/2010, kterým se rozšiřuje působnost nařízení (ES) č. 883/2004 a nařízení (ES) č. 987/2009 na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahují pouze z důvodu jejich státní příslušnosti, a nikoli čl. 30 odst. 1 písm. g) této dohody,
- **písmena a) až g):** rodinní příslušníci (vymezení v čl. 1 písm. i) nařízení (ES) č. 883/2004) jedné z osob zmíněných v jedné z odrážek výše, a to bez ohledu na státní příslušnost (další podrobnosti jsou uvedeny na konci této kapitoly). Spadají sem rovněž rodinní příslušníci narození po skončení přechodného období (např. novorozenec nebo nový partner), kteří žijí s držitelem práv a jsou v situaci, na niž se vztahuje čl. 30 odst. 1 dohody,
- **písmena a) až g):** pozůstalí po jedné z osob zmíněných v jedné z odrážek výše, jestliže zesnulá osoba na konci přechodného období splňovala podmínky a k jejímu úmrtí došlo po skončení přechodného období. Pokud tomu tak není, má pozůstalý pouze nárok na dávky, jak je stanoveno v článku 32 dohody.

3.1.2.2. Příklady situací, na které se vztahuje čl. 30 odst. 1

Ustanovení čl. 30 odst. 1 se vztahuje např. na osoby, které jsou na konci přechodného období:

— **písmena a) a b):**

1. státním příslušníkem Spojeného království, který se přestěhoval do Portugalska, kde na konci přechodného období má obvyklé bydliště a pracuje, spolu s rodinnými příslušníky pobývajících v Portugalsku (podléhají na základě čl. 11 odst. 3 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004 portugalským právním předpisům);
2. polským státním příslušníkem, který má obvyklé bydliště a pracuje ve Spojeném království (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004 právním předpisům Spojeného království), spolu s rodinnými příslušníky pobývajících v Polsku;
3. státním příslušníkem Spojeného království, který se v roce 1990 narodil na Maltě, kde na konci přechodného období má obvyklé bydliště a pracuje (nemá však maltskou státní příslušnost), spolu s rodinnými příslušníky (podléhají na základě čl. 11 odst. 3 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004 maltským právním předpisům);
4. státním příslušníkem Spojeného království, který má obvyklé bydliště ve Spojeném království, pracuje v Belgii a navrací se domů alespoň jedenkrát týdně (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004 belgickým právním předpisům);
5. francouzským občanem, který má obvyklé bydliště ve Francii, pracuje ve Spojeném království a navrací se domů dvakrát měsíčně (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004 právním předpisům Spojeného království);
6. britským pilotem, který má mateřské letiště v Německu, létá po celé Evropské unii (podléhá na základě čl. 11 odst. 5 nařízení (ES) č. 883/2004 německým právním předpisům; mateřské letiště se určí podle nařízení (ES) č. 3922/91);
7. ekonomicky neaktivním bulharským občanem s obvyklým bydlištěm ve Spojeném království, kde hledá zaměstnání (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. e) nařízení (ES) č. 883/2004 právním předpisům Spojeného království);

8. francouzským občanem, který nikdy nepracoval ve Spojeném království, dostává důchod pouze z Francie a má obvyklé bydliště ve Spojeném království (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. e) nařízení (ES) č. 883/2004 právním předpisům Spojeného království; pokud jde o dávky v nemoci, je na základě článků 24 a 29 téhož nařízení příslušná Francie);
9. britským důchodcem, který dostává důchody ze Spojeného království a Španělska a má obvyklé bydliště ve Španělsku (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. e) španělským právním předpisům, dávky v nemoci poskytuje podle článků 23 a 29 nařízení (ES) č. 883/2004 Španělsko);
10. švédským studentem s obvyklým bydlištěm ve Spojeném království, který dostává od Spojeného království stipendium, jež pokrývá veškeré výdaje, pronajímá si ve Spojeném království byt a tráví v něm všechny týdny i víkendy (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. e) nařízení (ES) č. 883/2004 právním předpisům Spojeného království);
11. polskou občankou, která pracuje ve Spojeném království, začíná pobírat dávky v mateřství poskytované Spojeným královstvím, když se dočasně navrátí do Polska a porodí tam před koncem přechodného období (podléhá na základě čl. 11 odst. 2 a odst. 3 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004 právním předpisům Spojeného království); mohla by se po skončení mateřské dovolené vrátit do práce ve Spojeném království a nadále by se na ni mohlo vztahovat ustanovení čl. 30 odst. 1 této dohody;
12. pozůstalými po státním příslušníku Spojeného království, přičemž tento státní příslušník Spojeného království na konci přechodného období pracuje ve Francii (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004 francouzským právním předpisům); tento britský státní příslušník zemře v roce 2023; ustanovení čl. 30 odst. 1 dohody se vztahuje na osoby, které v důsledku úmrtí tohoto státního příslušníka, bez ohledu na státní příslušnost pozůstalých a na to, zda pobývají ve Spojeném království nebo v členském státě EU, pobírají francouzské pozůstalostní dávky;

— písmena c) a d):

1. nizozemským občanem, který má obvyklé bydliště ve Spojeném království, pracuje v Nizozemsku a navrací se domů alespoň jedenkrát týdně (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004 nizozemským právním předpisům);
2. státním příslušníkem Spojeného království, který má s celou svou rodinou obvyklé bydliště ve Francii, pracuje ve Spojeném království a navrací se do Francie dvakrát měsíčně (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004 právním předpisům Spojeného království);
3. německým občanem s obvyklým bydlištěm ve Spojeném království, který vykonává sezónní práce v Německu po dobu, která přesahuje konec přechodného období (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004 německým právním předpisům);
4. rumunským diplomatem, který pracuje pro své velvyslanectví ve Spojeném království, kde má obvyklé bydliště – svůj dům v Rumunsku pronajal a přestěhoval se s celou rodinou do Spojeného království (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. b) nařízení (ES) č. 883/2004 rumunským právním předpisům);

— písmeno e):

1. finským diplomatem, který pracuje pro své velvyslanectví ve Spojeném království, má obvyklé bydliště ve Finsku a jeho rodina žije ve Finsku, kde diplomat tráví veškerou dovolenou (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. b) nařízení (ES) č. 883/2004 finským právním předpisům);
2. chorvatským občanem, který byl ve smyslu článku 12 nařízení vyslán do Spojeného království na šestiměsíční školení, které skončí po skončení přechodného období (podléhá na základě článku 12 nařízení (ES) č. 883/2004 chorvatským právním předpisům);
3. maltským občanem, který pracuje na palubě plavidla plujícího pod vlajkou Spojeného království (tuto situaci je třeba chápat obdobně jako výkon výdělečné činnosti na území Spojeného království), má obvyklé bydliště na Maltě a za tuto činnost je odměňován podnikem, jehož sídlo nebo místo podnikání je na Maltě (podléhá na základě čl. 11 odst. 4 nařízení (ES) č. 883/2004 maltským právním předpisům);
4. belgickým občanem s obvyklým bydlištěm v Belgii, který obvykle vykonává činnost jako zaměstnanec nebo osoba samostatně výdělečně činná jak v Belgii, tak ve Spojeném království (podléhá-li na základě článku 13 nařízení (ES) č. 883/2004 belgickým právním předpisům);

5. portugalským občanem s obvyklým bydlištěm v Portugalsku, který pracuje jak v Portugalsku (nepodstatná část), tak ve Spojeném království, a podléhá v souladu s dohodou o výjimce na základě článku 16 nařízení (ES) č. 883/2004 portugalským právním předpisům. Na tuto osobu se uvedené ustanovení vztahuje alespoň tak dlouho, jak uvádí článek 16 dohody.

Ustanovení čl. 30 odst. 1 se rovněž uplatní na osoby bez státní příslušnosti a uprchlíky, jakož i na státní příslušníky třetích zemí s oprávněným pobytem v členských státech EU nebo ve Spojeném království, pokud se nacházejí v některé ze situací uvedených v čl. 30 odst. 1 písm. a) až e) dohody. Proto například:

1. ustanovení čl. 30 odst. 1 dohody se vztahuje na pákistánského občana, který má na konci přechodného období oprávněný pobyt ve Spojeném království a pracuje ve Francii (podléhá francouzským právním předpisům na základě čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení (EHS) č. 1408/71, který se použil v důsledku nařízení (EHS) č. 859/2003, jehož uplatňování se účastní Spojené království);
2. na marockého občana s oprávněným pobytem v Belgii, který pracuje v Belgii a ve Spojeném království (podléhá belgickým právním předpisům na základě čl. 14 odst. 2 písm. b) bodu i) nařízení (EHS) č. 1408/71, který se použil v důsledku nařízení (EHS) č. 859/2003);
3. ustanovení čl. 30 odst. 1 dohody se však nevztahuje na indického občana s oprávněným pobytem ve Spojeném království, který není v situaci, jež se dotýká kteréhokoli členského státu EU. Nevztahuje se také na mexického občana, který na konci přechodného období nemá oprávněný pobyt ve Spojeném království ani v členském státě EU.

Ustanovení čl. 30 odst. 1 se rovněž vztahuje na rodinné příslušníky a pozůstalé osob nacházejících se v jedné ze situací zmíněných v odstavci 1 uvedeného článku. Kromě toho je s ohledem na práva rodinných příslušníků třeba činit rozdíl s čl. 32 odst. 1 písm. d) a e) dohody, který má jinou oblast působnosti, pokud jde např. o děti narozené po skončení přechodného období (viz pokyny k čl. 32 odst. 1 písm. d) a e)).

Není nutné, aby se rodinní příslušníci nebo pozůstalí sami nacházeli v přeshraniční situaci. Pozůstalí českého občana, který na konci přechodného období pracuje ve Spojeném království a poté tam zemře, například nikdy nemuseli opustit Českou republiku. Na tyto pozůstalé se však bude vztahovat čl. 30 odst. 1 dohody. Ustanovení čl. 30 odst. 1 pouze vyžaduje, aby se zesnulá osoba nacházela v jedné ze situací v něm stanovených (v našem případě občan EU podléhající právním předpisům Spojeného království), aniž by ukládalo podobnou podmínku jejím pozůstalým. Tato působnost se týká těch práv, která jim jako pozůstalým nebo rodinným příslušníkům udělila pravidla pro koordinaci sociálního zabezpečení.

Na rodinné příslušníky a pozůstalé se vztahují ta práva, která pro ně z jejich titulu jako rodinných příslušníků, resp. pozůstalých vyplývají z pravidel pro koordinaci sociálního zabezpečení.

Ustanovení čl. 30 odst. 1 dohody se nevztahuje na osoby, které se na konci přechodného období nacházejí ve vnitrostátní situaci (např. na řeckého občana, který vždy pracoval a pobýval v Řecku). Pokud se tyto osoby v budoucnu rozhodnou přestěhovat do Spojeného království, považuje se to za budoucí pohyb, na který se dohoda nevztahuje.

3.1.3. Ustanovení čl. 30 odst. 2: smysl pojmu „bez přerušení“

Dohoda zajišťuje uplatňování nařízení (ES) č. 883/2004 a (ES) č. 987/2009, dokud se dotčená situace nezmění, nebo pokud osoby zůstávají bez přerušení v situaci, která se týká Spojeného království a členského státu EU zároveň. Ne každou změnu situace dotčené osoby lze za změnu považovat. Přesuny mezi různými kategoriemi zmíněnými v čl. 30 odst. 1 této dohody zachovávají právní postavení osoby spadající do působnosti čl. 30 odst. 1 dohody, na niž se vztahují nařízení (ES) č. 883/2004 a č. 987/2009. Pokud k takovému přesunu dojde, nelze samozřejmě uplatnit podmínku podle čl. 30 odst. 1 této dohody, která odkazuje na situaci na „konci přechodného období“. V přeshraničních situacích je pojmu „bez přerušení“ třeba rozumět flexibilním způsobem, a sice že ani krátká období mezi dvěma situacemi nemají škodlivé účinky, např. pokud jde o přestávku v délce jednoho měsíce před započítáním nové smlouvy (viz analogicky věc C-482/93 Klaus).

Například na polského občana, který pobývá ve Spojeném království a na konci přechodného období zde pracuje pro britského zaměstnavatele, se bude ustanovení čl. 30 odst. 1 i nadále vztahovat:

1. tak dlouho, dokud se situace nezmění;

2. za předpokladu, že se i nadále nachází v jedné ze situací, na něž se vztahuje ustanovení čl. 30 odst. 1 této dohody, i když se tato situace změní. Na tuto osobu se tudíž toto ustanovení bude vztahovat, jestliže například:
- dále pracuje pro britského zaměstnavatele, ale získá druhé zaměstnání ve Francii (v závislosti na tom, zda vykonává podstatné činnosti ve Spojeném království, podléhá na základě článku 13 nařízení (ES) č. 883/2004 britským nebo francouzským právním předpisům);
 - dále pracuje pro britského zaměstnavatele, avšak přenesl své obvyklé bydliště do Francie (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004 britským právním předpisům);
 - dále pracuje pro britského zaměstnavatele a tráví dovolenou v Portugalsku;
 - přestane pracovat pro britského zaměstnavatele a začne pracovat ve Francii, přičemž má nadále své obvyklé bydliště ve Spojeném království (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004 francouzským právním předpisům);
 - ukončí pracovní smlouvu a uzavře jinou s irským zaměstnavatelem, avšak dále vykonává práci ve Spojeném království (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004 britským právním předpisům);
 - stane se nezaměstnaným bez dávek v nezaměstnanosti a má nadále své obvyklé bydliště ve Spojeném království (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. e) nařízení (ES) č. 883/2004 britským právním předpisům);
 - stane se nezaměstnaným, pobírá dávky v nezaměstnanosti ze Spojeného království a tyto dávky vyveze do Polska, zatímco si tam na základě článku 64 nařízení (ES) č. 883/2004 hledá zaměstnání; po neúspěšném hledání zaměstnání v Polsku se vrátí do Spojeného království, kde dále pobírá dávky v nezaměstnanosti a hledá zaměstnání (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. a) a čl. 11 odst. 2 britským právním předpisům);
 - ukončí smlouvu a má obvyklé bydliště ve Spojeném království, kde čeká na dosažení důchodového věku (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. e) nařízení (ES) č. 883/2004 britským právním předpisům).

Ustanovení čl. 30 odst. 1 dohody se však na osoby v těchto situacích nebude vztahovat, pokud již nepracují ve Spojeném království a přenesou své obvyklé bydliště do Polska (nebo do kteréhokoli jiného členského státu EU). Jde například o polského občana, který vyveze dávky v nezaměstnanosti ze Spojeného království do Polska, kde najde zaměstnání a kam také přenesl své obvyklé bydliště. V takovém případě, a aniž je dotčeno možné právo vyplývající z čl. 30 odst. 3 dohody, již nebude v situaci, která se dotýká Spojeného království.

Táž osoba se může postupně nacházet v různých situacích stanovených v čl. 30 odst. 1 písm. a) až e), aniž by se na ni přestala vztahovat působnost ve smyslu čl. 30 odst. 2. Například:

- na rakouského úředníka, který má obvyklé bydliště v Rakousku a pracuje na konci přechodného období pro rakouskou státní správu ve Spojeném království, se vztahuje čl. 30 odst. 1 písm. e) (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. b) nařízení (ES) č. 883/2004 rakouským právním předpisům), pokud:
 - po ukončení dočasného přidělení v roce 2023 odstoupí ze svého pracovního místa v rakouské státní správě a pracuje jako učitel německého jazyka ve Spojeném království, kam si také přenesl obvyklé bydliště – na základě čl. 30 odst. 1 písm. a) dohody se na něj i nadále vztahuje dohoda (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004 britským právním předpisům),
 - není však v novém zaměstnání spokojen, dá opět výpověď a začne pracovat ve škole ve Francii, přičemž si zachová obvyklé bydliště ve Spojeném království – v takovém případě se nadále nachází v situaci, která se ve smyslu čl. 30 odst. 1 písm. c) dohody v daném okamžiku dotýká zároveň Spojeného království i členského státu EU (podléhá na základě čl. 11 odst. 3 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004 francouzským právním předpisům);
- na státního příslušníka Spojeného království, který má obvyklé bydliště ve Spojeném království a na konci přechodného období pracuje zároveň ve Spojeném království i ve Francii pro zaměstnavatele se sídlem ve Francii:
 - zpočátku nevykonává podstatnou část své činnosti ve Spojeném království, ale ve Francii a vztahuje se na něj ustanovení čl. 30 odst. 1 písm. b) dohody (podléhá na základě čl. 13 odst. 1 písm. b) nařízení (ES) č. 883/2004 francouzským právním předpisům);

- b) po několika letech začne vykonávat podstatnou část své činnosti ve Spojeném království, zároveň však nadále pracuje ve Francii a vztahuje se na něj ustanovení čl. 30 odst. 1 písm. e) dohody (podléhá na základě čl. 13 odst. 1 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004 britským právním předpisům).

Změna použitelných právních předpisů na základě kolizní normy podle hlavy II nařízení (ES) č. 883/2004 proto sama o sobě nevede k vyloučení z oblasti působnosti ustanovení čl. 30 odst. 1 dohody, pokud se dotčená osoba i nadále nachází v jedné ze situací, na něž se uvedené ustanovení vztahuje.

3.1.4. Ustanovení čl. 30 odst. 3: osobní působnost (zbytkové ustanovení)

Ustanovení čl. 30 odst. 3 obsahuje zbytkové ustanovení, na jehož základě by se na osoby, na něž se vztahuje článek 10 týkající se osobní působnosti části druhé hlavy II dohody, které nespádají, nebo již nespádají do oblasti působnosti čl. 30 odst. 1 písm. a) až e), měla rovněž vztahovat ustanovení o koordinaci sociálního zabezpečení v plném rozsahu obsažená v části druhé hlavy III dohody.

Například na děti narozené po skončení přechodného období, jež spadají do oblasti působnosti části druhé hlavy II dohody, by se rovněž vztahovala ustanovení hlavy III.

Ustanovení čl. 30 odst. 1 dohody se nevztahuje na situaci, kdy například občan EU na konci přechodného období studuje ve Spojeném království, aniž by v něm měl obvyklé bydliště ve smyslu čl. 1 písm. j) nařízení (ES) č. 883/2004. Tento student si však podle části druhé hlavy II dohody zachová právo pobytu, jestliže například získá přístup na trh práce. Podle čl. 30 odst. 3 dohody se na něj v tomto případě budou vztahovat rovněž ustanovení hlavy III.

Na osoby, které jsou jak státními příslušníky Spojeného království, tak občany EU, se v případě, že se na ně vztahuje hlava II dohody o vystoupení, může rovněž vztahovat čl. 30 odst. 3 dohody (viz oddíl 1.2 těchto pokynů k článku 10 dohody).

Z toho vyplývá, že:

1. ustanovení čl. 30 odst. 3 se vztahuje na osobu, která je jak státním příslušníkem Spojeného království, tak španělským občanem, narodila se ve Španělsku, podléhala španělskému systému sociálního zabezpečení a přestěhovala se před koncem přechodného období do Spojeného království, kde získala britské občanství; na tuto osobu se vztahuje čl. 30 odst. 3 dohody a budou se na ni vztahovat pravidla části druhé hlavy III dohody. Tento případ se podobá případu osoby, na niž se vztahuje čl. 30 odst. 1 písm. a) dohody (má španělské a britské občanství a podléhá britským právním předpisům);
2. ustanovení čl. 30 odst. 3 dohody se však nevztahuje na osobu, která má britskou státní příslušnost i italské občanství, narodila se a až do konce přechodného období žila pouze v Itálii a podléhala italskému systému sociálního zabezpečení.

Zbytkové ustanovení se také použije na rodinné příslušníky a pozůstalé osob, na něž se vztahuje část druhé hlavy II dohody (viz ovšem čl. 30 odst. 5 dohody níže).

3.1.5. Ustanovení čl. 30 odst. 4: vazba na hostitelský stát nebo na stát výkonu práce u osob, na něž se vztahuje odstavec 3

Ustanovení čl. 30 odst. 4 zajišťuje uplatňování nařízení (ES) č. 883/2004 a nařízení (ES) č. 987/2009 na osoby, na něž se vztahuje čl. 30 odst. 3, po dobu, po kterou se dotčená situace nezmění: to znamená po dobu, po kterou si osoby, na něž se vztahuje čl. 30 odst. 3, zachovávají právo pobývat v hostitelském státě podle článku 13 dohody nebo právo pracovat ve státě výkonu práce podle článku 24 nebo 25 této dohody.

3.1.6. Ustanovení čl. 30 odst. 5: rodinní příslušníci a pozůstalí

Toto ustanovení vysvětluje, že pokud musí být výraz „rodinní příslušníci a pozůstalí“ považován za odkaz na pojmy používané v nařízení (ES) č. 883/2004 (viz také čl. 31 odst. 2 dohody), vztahuje se na „rodinné příslušníky a pozůstalé“ článek 30 pouze v rozsahu, v jakém odvozují práva a povinnosti v tomto ohledu podle právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení.

3.2. Článek 31 – Pravidla pro koordinaci sociálního zabezpečení

3.2.1. Ustanovení čl. 31 odst. 1: věčná působnost

Ustanovení čl. 31 odst. 1 zajišťuje uplatňování nařízení (ES) č. 883/2004 a nařízení (ES) č. 987/2009 v plném rozsahu na osoby zmíněné v čl. 30 odst. 1.

Pravidla pro koordinaci budou zachována ve znění nařízení uvedených v příloze I dohody s možností provést v budoucnu v souladu s článkem 36 dohody nezbytné úpravy.

V případě, že pro Spojené království existují podle stávajících pravidel výjimky, jako jsou zvláštní údaje v přílohách obou nařízení, budou platit i nadále za stejných podmínek. Spojené království například neuplatňuje čl. 28 odst. 2 až 4 nařízení (ES) č. 883/2004. To dohoda nebude měnit.

Kromě těchto nařízení je třeba také řádně zohlednit veškerá relevantní rozhodnutí a doporučení uvedená v příloze I dohody, která vydala Správní komise pro koordinaci systémů sociálního zabezpečení zřízená článkem 71 nařízení (ES) č. 883/2004.

3.2.2. Ustanovení čl. 31 odst. 2: definice

Pojmy používané v části druhé hlavě III dohody se považují za odkaz na tytéž pojmy používané v nařízení (ES) č. 883/2004.

Například definice „rodinného příslušníka“ podle článku 9 dohody není v souvislosti s ustanoveními o koordinaci sociálního zabezpečení relevantní a použije se definice uvedená v čl. 1 písm. i) nařízení (ES) č. 883/2004.

3.2.3. Ustanovení čl. 31 odst. 3: státní příslušníci třetích zemí

Pokud jde o státní příslušníky třetích zemí, Spojené království se nepodílelo na přijetí nařízení (EU) č. 1231/2010. Spojené království je však vázáno nařízením (ES) č. 859/2003, kterým se působnost nařízení (EHS) č. 1408/71 a nařízení (EHS) č. 574/72 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení členských států rozšiřuje na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahovala pouze z důvodu jejich státní příslušnosti.

Podle nařízení (ES) č. 859/2003 uplatňují Spojené království a členské státy EU (kromě Dánska) nařízení (EHS) č. 1408/71 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství a nařízení (EHS) č. 574/72, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (EHS) č. 1408/71 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství.

Proto pokud jde o státní příslušníky třetích zemí, kteří splňují podmínky nařízení (ES) č. 859/2003, jakož i o jejich rodinné příslušníky a pozůstalé, musí být veškeré odkazy v článcích 30 a 32 dohody na nařízení (ES) č. 883/2004 a (ES) č. 987/2009 (nová nařízení) považovány za odkazy na odpovídající ustanovení v předcházejících nařízeních. Obdobně se veškeré odkazy na konkrétní ustanovení v nových nařízeních považují za odkazy na odpovídající ustanovení v předcházejících nařízeních.

3.3. Článek 32 – Zahrnuté zvláštní situace

Ustanovení článku 32 upravuje zvláštní situace, v nichž je třeba chránit práva odvozená z pravidel pro koordinaci sociálního zabezpečení osob, na které se nevztahuje nebo na které se přestala vztahovat působnost článku 30 dohody.

Pro tyto zvláštní kategorie osob je třeba zachovat některá ustanovení nařízení (ES) č. 883/2004 a nařízení (ES) č. 987/2009. Tato ustanovení se uplatňují v souladu s obecnými zásadami těchto nařízení, jako je například zákaz diskriminace nebo jednotnost platných právních předpisů.

3.3.1. Ustanovení čl. 32 odst. 1 písm. a) a odst. 2: minulé a budoucí doby

Ustanovení čl. 32 odst. 1 písm. a) chrání stávající a budoucí práva, která vyplývají z minulých dob pojištění, zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti a pobytu.

Toto ustanovení zajišťuje, aby občané EU s předchozími dobami ve Spojeném království a naopak mohli žádat o dávky a v případě potřeby se mohli spoléhat na sčítání těchto dob. Ustanovení se týká veškerých dávek sociálního zabezpečení, které vyplývají z dob pojištění, zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti nebo pobytu, jako jsou starobní důchody, dávky invalidního důchodu, důchody po pracovních úrazech, dávky v nemoci nebo dávky v nezaměstnanosti.

Toto ustanovení se použije také v případech, kdy je dávka přiznána výlučně na základě minulých dob ve státě, ve kterém se podle jeho právních předpisů nárok na dávky zkoumá (bez ohledu na to, zda byly tyto doby získány před koncem přechodného období, nebo po něm), když není nutné sčítání, neboť minulé doby jsou k přiznání nároku dostatečné.

Zároveň jsou zachována veškerá práva a povinnosti vyplývající přímo (nebo nepřímo) z těchto dob. „Práva a povinnostmi vyplývajícími z těchto dob“ se rozumí nároky poskytnuté na základě právních předpisů Spojeného království nebo členského státu EU v souladu s ustanoveními nařízení (ES) č. 883/2004, které z těchto dob vyplývají (nebo přiznání dávky založené na těchto dobách a jakýkoli další nárok na dávky), jakož i odpovídající povinnosti. Pokud jde o dávky v nemoci a rodinné dávky osob, na něž se vztahuje čl. 32 odst. 1 písm. a) dohody, platí zvláštní pravidla podle čl. 32 odst. 2 dohody (viz níže a také bod 3.3.6 tohoto dokumentu), tzn. že tato práva platí navíc k „právním a povinnostem vyplývajícím z těchto dob“.

Může sem například spadat právo na pravidelnou lékařskou prohlídku v místě, kde má osoba obvyklé bydliště, aby mohla nadále pobírat dávky invalidního důchodu (na základě článku 87 nařízení (ES) č. 987/2009), či právo pobírat doplatek na základě článku 58 nařízení (ES) č. 883/2004.

Pravidla pro koordinaci sociálního zabezpečení budou platit jak pro doby získané před koncem přechodného období, tak pro doby získané týmiž osobami po tomto datu.

Odstavec 2 tohoto ustanovení zároveň zajišťuje, aby pravidla pro koordinaci dávek v nemoci a rodinných dávek platila pro osoby, na něž se vztahuje čl. 32 odst. 1 písm. a).

Ustanovení čl. 32 odst. 2 týkající se dávek v nemoci odkazuje na pravidla pro určení příslušnosti, pokud jde o nemoc osoby, která pobírá dávku podle čl. 32 odst. 1 písm. a) dohody. Vztahuje se na situace, kdy dojde ke změně příslušnosti, neboť tato osoba se navrátí do členského státu EU či do Spojeného království nebo začne pobírat jiný důchod.

Kolizní normy pro určení příslušnosti pro pojištění v nemoci je třeba chápat vcelku a je nutné zohlednit budoucí změny, které mohou nastat ve vztahu k obvyklému bydlišti osoby či ve vztahu k pobírání dalších dávek, přičemž nadále platí příslušná pravidla nařízení (ES) č. 883/2004.

Například dánský občan pracoval ve Spojeném království a v Dánsku. Před koncem přechodného období se navrátí do Dánska:

- v roce 2022 dosáhne ve Spojeném království ve věku X let důchodového věku a pobírá britský důchod, přičemž není v Dánsku aktivní → pro dávky v nemoci je na základě čl. 32 odst. 2 dohody (článek 24 nařízení (ES) č. 883/2004) příslušné Spojené království,
- o dva roky později dosáhne ve věku X+2 důchodového věku v členském státě EU a začne rovněž pobírat důchod v Dánsku → pro pojištění v nemoci je na základě článku 23 nařízení (ES) č. 883/2004 příslušné Dánsko,
- v roce 2027 si na základě předpisů platných v té době přenesl bydliště do Spojeného království a nadále pobírá oba dva důchody → pro jeho pojištění v nemoci je příslušné Spojené království (pozn.: změna bydliště v roce 2027 bude budoucí pohyb a nebude se na ni pro účely práv pobytu vztahovat část druhá hlava II dohody).

V praxi bude mít uplatnění čl. 32 odst. 1 písm. a) a odst. 2 dohody tyto důsledky:

1. V případě německého občana, který:

- celý svůj život pracoval ve Spojeném království,
- před koncem přechodného období se krátce před dosažením důchodového věku navrátí do Německa a zůstane neaktivní a
- při dosažení důchodového věku (před koncem přechodného období nebo po něm) ve Spojeném království na základě nařízení (ES) č. 883/2004 uplatní nárok na starobní důchod, platí toto:

po přiznání britského důchodu má tento německý občan po celý život:

— na základě čl. 32 odst. 1 písm. a):

- a) právo pobírat na základě článku 7 nařízení (ES) č. 883/2004 britský důchod bez jakýchkoli srážek, zatímco má obvyklé bydliště v Německu nebo v kterémkoli jiném členském státě EU;

— na základě čl. 32 odst. 2:

- b) je mu ve Spojeném království vydán přenosný dokument S1, na jehož základě má přístup k věcným dávkám v nemoci v Německu za stejných podmínek jako němečtí důchodci, avšak na náklady Spojeného království (na základě článku 24 nařízení (ES) č. 883/2004);
- c) právo na peněžitě dávky v nemoci (včetně dávek dlouhodobé péče) poskytované podle právních předpisů Spojeného království a vyplácené mu přímo na základě článku 29 nařízení (ES) č. 883/2004 bez ohledu na to, ve kterém členském státě má obvyklé bydliště;
- d) právo na základě přenosného dokumentu S2 vydaného ve Spojeném království a na náklady Spojeného království na plánovanou léčbu v kterémkoli členském státě EU s výjimkou toho, v němž má obvyklé bydliště, a to na základě článku 27 nařízení (ES) č. 883/2004;
- e) na základě článku 27 nařízení (ES) č. 883/2004 právo na použití evropského průkazu zdravotního pojištění vydaného Spojeným královstvím během své dovolené v kterémkoli členském státě s výjimkou toho, v němž má obvyklé bydliště;
- f) jeho rodinní příslušníci mohou požívat odvozených práv pro přístup k věcným dávkám v nemoci v členském státě, v němž mají obvyklé bydliště, na náklady Spojeného království. Podle čl. 32 odst. 1 písm. d) má tato osoba právo na rodinné dávky podle podmínek stanovených v nařízení a v právních předpisech Spojeného království, i když její rodinní příslušníci bydlí v jiném členském státě než v tom, ve kterém má tato osoba obvyklé bydliště (na základě článku 67 nařízení (ES) č. 883/2004).

Pokud tento německý občan, který pobírá britský důchod, začne pracovat v Německu, pak se na něj budou v souladu s nadále platnou zásadou *lex loci laboris* uvedenou v článku 11 nařízení (ES) č. 883/2004 i s ohledem na dávky v nemoci vztahovat německé právní předpisy (viz také článek 31 uvedeného nařízení).

2. V případě státního příslušníka Spojeného království, který:

- celý svůj život pracoval v Nizozemsku,
- na konci přechodného období tam dále pracuje,
- po skončení přechodného období se krátce před dosažením důchodového věku navrátí do Spojeného království,
- je ve Spojeném království neaktivní a
- o rok později si zažádá o nizozemský důchod, platí toto:

na tohoto státního příslušníka Spojeného království:

- a) se na základě čl. 30 odst. 1 písm. b) dohody během doby po skončení přechodného období až do jeho návratu do Spojeného království vztahují pravidla pro koordinaci sociálního zabezpečení v plném rozsahu;
- b) se vztahuje čl. 32 odst. 1 písm. a) a odst. 2 dohody, aby mohl nadále pobírat nizozemský důchod (další podrobnosti viz předchozí příklad).

3. V případě australského občana, který:

- v období let 1996–2000 pracuje ve Spojeném království,
- v období let 2001–2010 pracuje v Belgii,
- v období let 2011–2030 pracuje a má obvyklé bydliště v Austrálii a
- v roce 2031 přenesl svůj oprávněný pobyt do Spojeného království a na základě svých předchozích dob pojištění si zažádá o dávky, platí toto:

pokud tento státní příslušník třetí země splňuje podmínky nařízení (ES) č. 859/2003, tj. má oprávněný pobyt ve Spojeném království a předchozí doby pojištění v členském státě EU, může se odvolat na čl. 32 odst. 1 písm. a) dohody a na základě svých předchozích dob pojištění zažádat o důchod ve Spojeném království a v Belgii. Skutečnost, že tato osoba neměla na konci přechodného období oprávněný pobyt ve Spojeném království nebo v členském státě EU, není relevantní, pokud tato osoba před tímto datem získala doby podle právních předpisů Spojeného království a/nebo právních předpisů členského státu EU a při podání žádosti o důchod splňuje podmínky nařízení (ES) č. 859/2003.

4. V případě amerického občana, který:

- v období let 2005–2010 pracuje ve Spojeném království,
- v období let 2010–2025 pracuje ve Spojených státech amerických,
- v období let 2026–2030 pracuje a má oprávněný pobyt na Maltě a
- v roce 2031 zažádá na základě předchozích dob pojištění o dávky, platí toto:

na tuto osobu se čl. 32 odst. 1 písm. a) dohody nevztahuje. Před koncem přechodného období totiž tato dotčená osoba nespádala do osobní působnosti nařízení (ES) č. 859/2003, neboť se na konci přechodného období nenacházela v přeshraniční situaci.

Toto ustanovení se také obdobně bude vztahovat na pozůstalé, kteří pobírají dávky po úmrtí osoby, jež získala minulé doby, ale nevztahuje se na ni nebo se na ni přestal vztahovat článek 30 dohody. Například:

5. Maltský občan, který se před koncem přechodného období vrátí na Maltu poté, co 20 let pracoval ve Spojeném království. V roce 2018 odejde do důchodu a podle nařízení (ES) č. 883/2004 pobírá britský důchod. V téže roce zemře:

- a) jeho manžel/manželka má na základě právních předpisů Spojeného království a uvedeného nařízení nárok na britské pozůstalostní dávky a po skončení přechodného období bude tyto dávky nadále pobírat bez jakýchkoli srážek;
- b) na základě čl. 32 odst. 2 dohody se uplatní pravidla pro koordinaci k určení státu příslušného pro dávky v nemoci.

6. Řecký občan, který se před koncem přechodného období vrátí do Řecka poté, co 20 let pracoval ve Spojeném království (nevztahuje se na něj článek 30 dohody). V roce 2025 odejde do důchodu a pobírá na základě čl. 32 odst. 1 písm. a) dohody britský důchod. V roce 2026 zemře:

- a) jeho manžel/manželka má na základě právních předpisů Spojeného království a uvedeného nařízení nárok na britské pozůstalostní dávky a i po skončení přechodného období bude na základě čl. 32 odst. 1 písm. a) dohody tyto dávky pobírat bez jakýchkoli srážek;
- b) na základě čl. 32 odst. 2 dohody se uplatní pravidla pro koordinaci k určení státu příslušného pro dávky v nemoci.

3.3.2. Ustanovení čl. 32 odst. 1 písm. b): probíhající plánované léčení

3.3.2.1. Oblast působnosti

Ustanovení čl. 32 odst. 1 písm. b) dohody zajišťuje, aby bylo chráněno právo obdržet plánované léčení podle nařízení (ES) č. 883/2004 u osob, které s tímto léčením započaly, nebo alespoň požádaly o předběžné povolení k jeho obdržení před koncem přechodného období. Vzhledem k tomu, že volný pohyb služeb již po skončení přechodného období nebude platit, nebude se právo Unie v případě, že léčení bude probíhat po skončení tohoto přechodného období, vztahovat na ostatní druhy práv spojených s mobilitou pacientů, zejména na případy podle směrnice 2011/24/EU o uplatňování práv pacientů v přeshraniční zdravotní péči.

Jelikož toto ustanovení odkazuje na „osoby“, vztahuje se na občany EU, státní příslušníky Spojeného království, osoby bez státní příslušnosti nebo uprchlíky, kteří mají obvyklé bydliště ve Spojeném království nebo v členském státě EU, jakož i na státní příslušníky třetích zemí, kteří splňují podmínky nařízení (ES) č. 859/2003.

Toto ustanovení se týká osob, na něž se nevztahuje článek 30 dohody.

Například:

1. Maltský občan pracuje a má obvyklé bydliště na Maltě. V roce 2020 podá žádost o předběžné povolení k obdržení zvláštního plánovaného léčení ve Spojeném království. Žádost je schválena v roce 2021:

- a) léčení může začít podle podmínek nařízení (ES) č. 883/2004, přestože je Spojené království v té době již třetí zemí;
- b) jeho přístup k tomuto léčení bude založen na zásadě rovného zacházení;
- c) budou nadále platit veškerá příslušná ustanovení nařízení (ES) č. 883/2004 a (ES) č. 987/2009 související s plánovaným léčením (např. článek 26 nařízení (ES) č. 987/2009);

- d) na základě článku 35 dohody se odpovídajícím způsobem nadále použijí postupy úhrady mezi Spojeným královstvím a Maltou;
 - e) tato osoba, případně osoba či osoby ji doprovázející, budou mít podle podmínek stanovených v dohodě právo vstoupit na území Spojeného království za účelem léčení.
2. Český občan pracuje a má obvyklé bydliště na Slovensku. V roce 2020 podá žádost o předběžné povolení k obdržení zvláštního plánovaného léčení ve Spojeném království. Žádost je schválena a léčení započne před koncem roku 2020 a má trvat až do léta roku 2021. Platí stejné podmínky jako výše.

Kdykoli je zmíněno nařízení (ES) č. 883/2004, má se za to, že příslušná ustanovení nařízení (ES) č. 987/2009 se použijí odpovídajícím způsobem.

3.3.2.2. Otázky související s cestováním

Osoby podstupující plánované léčení, na které se vztahuje čl. 32 odst. 1 písm. b), jak je uvedeno výše (pacienti), mají obdobně v souladu s článkem 14 dohody (který se týká práva osob, na něž se vztahuje část druhá hlava II dohody, vstoupit do hostitelského státu a opustit jeho území) až do ukončení léčení právo vstoupit do státu léčení a opustit jeho území.

Pro účely čl. 32 odst. 1 písm. b) dohody je dostatečným důkazem osobního nároku na toto plánované léčení stávající přenosný dokument S2 vydaný podle nařízení (ES) č. 883/2004.

Konkrétně státní příslušník Spojeného království nebo občan EU, který je držitelem přenosného dokumentu S2 a nezbytných cestovních dokladů stanovených v čl. 14 odst. 1 dohody, má v souladu s čl. 14 odst. 2 právo vstoupit do státu léčby a opustit jeho území (tj. bez víz).

Od pacientů, na které se vztahuje čl. 32 odst. 1 písm. b) dohody a kteří nejsou ani občany EU, ani státními příslušníky Spojeného království, může být v souladu s platnými právními předpisy vyžadováno vstupní vízum.

V individuálních případech mohou pacienti, na něž se vztahuje čl. 32 odst. 1 písm. b) dohody, aby nepozbyli práva obdržet plánované léčení, vyžadovat přítomnost a péči dalších osob (doprovázející osoba).

Doprovázející osobou může být rodinný příslušník nebo kterákoli jiná osoba, která pečuje o osobu vyžadující plánované léčení. Členské státy EU a Spojené království zvažují, jakým způsobem prokázat status doprovázejících osob a z něho vyplývající práva podle dohody o vystoupení.

Doprovázející osoba má právo vstoupit do státu léčení a opustit jeho území s platným cestovním dokladem stanoveným v čl. 14 odst. 1 dohody. Stát léčení může vyžadovat, aby doprovázející osoba měla v souladu s platnými právními předpisy vstupní vízum.

Kdykoli stát léčení vyžaduje, aby pacienti nebo osoby je doprovázející měli vstupní vízum, musí těmto osobám v souladu s čl. 14 odst. 3 dohody poskytnout všechny prostředky, aby jim získání nezbytných víz usnadnil. Tato víza se musí udělit bezplatně, zrychleným postupem a v nejkratší možné lhůtě.

Od pacientů nebo doprovázejících osob nelze vyžadovat výstupní vízum nebo ekvivalentní doklad.

Ustanovení čl. 32 odst. 1 písm. b) dohody nepřiznává pacientům a doprovázejícím osobám během jejich pobytu ve státě léčení žádná práva pobytu ve smyslu směrnice 2004/38/ES. Mají právo pobývat na území členského státu EU nebo Spojeného království tak dlouho, jak je pro účinné poskytování léčení pacientovi nezbytné. Nepodléhají článkům 18 ani 19 dohody.

Jestliže je nutné léčení z lékařských důvodů prodloužit, může být přenosný dokument S2 na toto období obnoven nebo prodloužen. Možné nepředvídané události související s léčením budou posuzovány případ od případu.

3.3.3. Ustanovení čl. 32 odst. 1 písm. c): probíhající neplánované léčení

Účelem čl. 32 odst. 1 písm. c) je zajistit, aby bylo chráněno právo osob obdržet neplánované nezbytné léčení během dočasného pobytu, který přesahuje přechodné období, a to za použití evropského průkazu zdravotního pojištění nebo náhradního osvědčení.

Pojmem „pobyt“ se má rozumět pojem definovaný v čl. 1 písm. k) nařízení (ES) č. 883/2004, který znamená dočasné bydliště (v souladu s čl. 31 odst. 2 dohody). Maximální doba trvání pobytu není stanovena právními předpisy a závisí na faktických okolnostech každého případu. V praxi by to mohla být např. doba dovolené nebo doba studia (pokud ji nedoprovází změna obvyklého bydliště). Pobyt, který je od počátku plánován na delší období (např. za účelem studia), se nepovažuje za ukončený, když během něho dotčená osoba pobývá kratší období v jiném státě. Ustanovení čl. 32 odst. 1 písm. c) dohody se proto na tuto osobu nadále vztahuje i poté, co se opětovně navrátí do státu pobytu, v němž např. studuje.

Toto ustanovení se týká pouze osob, na něž se nevztahuje článek 30 dohody. Pokud se na osobu článek 30 vztahuje, pak veškerá pravidla pro koordinaci sociálního zabezpečení, včetně pravidel týkajících se neplánovaného léčení, budou platit pro dovolenou probíhající na konci přechodného období i pro budoucí dovolené. Ustanovení čl. 32 odst. 1 písm. c) dohody se použije např. na tyto situace:

1. Španělský občan, který pracuje a má obvyklé bydliště v Polsku, navštíví na konci prosince 2020 během zimní dovolené Londýn. Má-li tato osoba úraz, platí, že:
 - a) by měla moci používat evropský průkaz zdravotního pojištění po celou dobu dovolené, i když k úrazu dojde po skončení přechodného období;
 - b) by si měla moci na základě lékařského posouzení prodloužit pobyt ve Spojeném království, aby obdržela nezbytné léčení;
 - c) veškeré postupy úhrady (buď žádost o náhradu nákladů od Spojeného království nebo Polska, nebo mezi dotčenými zeměmi) probíhají na základě článku 35 dohody i po skončení přechodného období za stejných podmínek, které jsou stanoveny v nařízeních.
2. Státní příslušník Spojeného království, který pracuje a má obvyklé bydliště ve Spojeném království, cestuje na konci prosince 2020 po Belgii, Lucembursku a Nizozemsku. Dne 30. prosince 2020 je v Lucembursku a hodlá 10. ledna 2021 odcestovat do Nizozemska. Tato osoba:
 - a) je po celou dobu pobytu v Lucembursku až do vycestování z této země do Nizozemska dne 10. ledna pojištěna na základě evropského průkazu zdravotního pojištění;
 - b) během svého pobytu v Nizozemsku již nemůže evropský průkaz zdravotního pojištění použít, neboť jakýkoli pohyb do jiného členského státu EU po skončení přechodného období (v tomto případě do Nizozemska) se považuje za budoucí pohyb spadající mimo oblast působnosti dohody.
3. Kyperský občan započne ve Spojeném království na podzim 2020 tříleté studium. Po celou dobu si zachová obvyklé bydliště (ve smyslu nařízení) na Kypru (je finančně závislý na svých rodičích a navrací se domů na víkendy a dovolené). Tato osoba může ve Spojeném království po dobu trvání studia používat evropský průkaz zdravotního pojištění, i když se vrací na dovolenou na Kypr.

Kdykoli je zmíněno nařízení (ES) č. 883/2004, použijí se na základě čl. 6 odst. 3 dohody odpovídajícím způsobem příslušná ustanovení nařízení (ES) č. 987/2009.

3.3.4. Ustanovení čl. 32 odst. 1 písm. d): vývoz rodinných dávek

Toto ustanovení vyplňuje mezeru, kterou ponechává článek 30 dohody, a týká se případů, v nichž se osoba uplatňující nároky nenachází v přeshraniční situaci mezi členským státem EU a Spojeným královstvím, avšak rodinní příslušníci této osoby ano. Uplatní se například na tyto případy:

1. Státní příslušník Spojeného království, který na konci přechodného období pracuje a má obvyklé bydliště ve Spojeném království, zatímco jeho ekonomicky neaktivní manžel/manželka má spolu s jejich dětmi obvyklé bydliště v Maďarsku:
 - a) tento státní příslušník Spojeného království má nárok na rodinné dávky pro děti, které mají obvyklé bydliště v zahraničí, pokud jsou s ohledem na tyto nároky splněny podmínky nařízení a právních předpisů Spojeného království;
 - b) Spojené království bude nadále vyvážet rodinné dávky, jako kdyby děti měly obvyklé bydliště na jeho území, pokud jsou s ohledem na tyto nároky splněny podmínky nařízení a právních předpisů Spojeného království;
 - c) není nezbytné, aby rodinné dávky byly před koncem přechodného období skutečně vyplaceny, pokud před tímto datem existuje na tyto dávky nárok;

- d) pokud se páru v roce 2025 narodí první nebo další dítě, nebude mít Spojené království podle dohody povinnost vyvážet rodinné dávky týkající se tohoto dítěte. Na děti, které se stanou rodinnými příslušníky po tomto datu (jelikož osoba uplatňující nárok si po tomto datu vezme nového partnera/partnerku s dětmi, které jsou „přidány“ do rodiny pojištěné osoby), se pravidla nařízení (ES) č. 883/2004 rovněž nebudou vztahovat. Toto ustanovení se nevztahuje na situace stanovené v článku 30 dohody.

Do článku 30 dohody by spadala například tato situace:

2. Rakouský občan pracující na konci přechodného období ve Spojeném království, jehož děti mají obvyklé bydliště v Rakousku, má nárok na rodinné dávky ze Spojeného království:
- a) pravidla pro koordinaci sociálního zabezpečení se na základě čl. 30 odst. 1 písm. a) dohody použijí v plném rozsahu, a
 - b) pokud se první nebo další dítě narodí v roce 2025, bude mít podle pravidel pro koordinaci sociálního zabezpečení nárok na rodinné dávky včetně vývoz rodinných dávek pro tyto budoucí děti.

V situacích stanovených v čl. 32 odst. 1 písm. d) bodu i) a ii) dohody se „nároky na rodinné dávky“ rozumí:

- nárok na plnou výši dávky vyplácené primárním příslušným státem,
- nárok na vyrovnávací doplatek vyplácený sekundárním příslušným státem a
- přerušený nárok na dávky, pokud je dávka v sekundárním příslušném státě nižší než dávka v primárním příslušném státě.

Toto ustanovení bude platit i v případě, že dojde ke změnám v primární a sekundární příslušnosti.

Například:

3. Státní příslušník Spojeného království, který na konci přechodného období pracuje a má obvyklé bydliště ve Spojeném království, zatímco jeho ekonomicky neaktivní chorvatský manžel/chorvatská manželka má spolu s jejich dětmi obvyklé bydliště v Chorvatsku (jelikož se na tuto situaci nevztahuje čl. 30 odst. 1 dohody, použije se čl. 32 odst. 1 písm. d) dohody):
- a) na základě čl. 68 odst. 1 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004 má primární příslušnost Spojené království, které bude dětem s obvyklým bydlištěm v zahraničí i nadále vyplácet dávky, pokud budou splněny podmínky nařízení a právních předpisů Spojeného království;
 - b) jestliže chorvatský manžel/chorvatská manželka začne v roce 2024 pracovat v Chorvatsku, je na základě čl. 68 odst. 1 písm. b) nařízení (ES) č. 883/2004 vzhledem k tomu, že děti mají obvyklé bydliště v Chorvatsku, primárním příslušným státem Chorvatsko a Spojené království je příslušným státem sekundárním a začne v případě potřeby vyplácet pouze vyrovnávací doplatek;
 - c) jestliže bude manžel/manželka opět neaktivní, příslušnost mezi Chorvatskem a Spojeným královstvím se odpovídajícím způsobem přesune;
 - d) jestliže budou manžel/manželka a děti na základě předpisů platných v té době následovat státního příslušníka Spojeného království do Spojeného království, přestane se na ně čl. 32 odst. 1 písm. d) dohody vztahovat; jakákoli budoucí změna (rodina nebo pouze manžel/manželka a děti se navrátí do Chorvatska) bude považována za budoucí pohyb, a proto nebudou na základě dohody zachována žádná práva.
4. Státní příslušník Spojeného království, který na konci přechodného období pracuje a má obvyklé bydliště ve Spojeném království, zatímco jeho německý manžel/německá manželka pracuje v Německu, kde má spolu s jejich dětmi obvyklé bydliště:
- a) na základě čl. 68 odst. 1 písm. b) nařízení (ES) č. 883/2004 má primární příslušnost Německo, které bude dětem s obvyklým bydlištěm v Německu i nadále vyplácet dávky, pokud budou splněny podmínky nařízení a německých právních předpisů; předpokládáme, že Spojené království nevyplácí žádný vyrovnávací doplatek, neboť německá dávka je vyšší než britská;

- b) v roce 2024 přestane být německý manžel/německá manželka v Německu aktivní; na základě čl. 68 odst. 1 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004 je primárně příslušné Spojené království a začne vyplácet dávku v plné výši.

Ustanovení čl. 32 odst. 1 písm. d) dohody se také použije na doplňkové či zvláštní dávky pro sirotky koordinované podle článku 69 nařízení (ES) č. 883/2004. Není relevantní, zda nárok na doplňkovou či zvláštní rodinnou dávku pro sirotky existoval již na konci přechodného období, nebo vznikl až následně, pokud v posledně jmenované situaci existoval na konci přechodného období nárok na „standardní“ rodinné dávky.

3.3.5. Ustanovení čl. 32 odst. 1 písm. e): odvozená práva rodinných příslušníků

Ustanovení čl. 32 odst. 1 písm. e) rovněž chrání veškerá odvozená práva rodinných příslušníků.

Pojmem „rodinný příslušník“ se rozumí pojem definovaný v čl. 1 písm. i) nařízení (ES) č. 883/2004. Zahrnuje zpravidla manžela/manželku a nezletilé osoby nebo nezaopatřené děti, které dosáhly zletilosti.

Toto ustanovení chrání práva, která existují na konci přechodného období, ať jsou uplatňována, či nikoli.

Týká se situací stanovených v čl. 32 odst. 1 písm. d) bodu i) a ii), aniž by znamenalo, že se použije pouze na ty rodinné příslušníky, kterým jsou rodinné dávky vypláceny na základě tohoto ustanovení. Je tedy možné, že manžel/manželka je chráněn čl. 32 odst. 1 písm. e), i když manželský pár nemá děti a na základě čl. 32 odst. 1 písm. d) nejsou vypláceny žádné rodinné dávky.

Rozhodujícím faktorem je, že vztah rodinného příslušníka existuje na konci přechodného období. Ustanovení se nevztahuje na budoucí manžele/manželky ani na další či budoucí děti, avšak veškerá pravidla nařízení se vztahují na ty stávající. Příklady situací, na něž se ustanovení vztahuje:

1. Státní příslušník Spojeného království pracuje na konci přechodného období ve Spojeném království. Jeho slovenský manžel/slovenská manželka má obvyklé bydliště ve Slovenské republice a není aktivní. Manžel/manželka má na základě článků 17 a 32 nařízení (ES) č. 883/2004 odvozená práva rodinných příslušníků na věcné dávky v nemoci. Spojené království bude nadále vyplácet příslušné náklady:

- v roce 2024 začne manžel/manželka pracovat na Slovensku a má podle právních předpisů Slovenska jako příslušného státu nárok na dávky v nemoci podle čl. 11 odst. 3 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004,
- v roce 2025, když přestane být aktivní a má obvyklé bydliště ve Slovenské republice, znovu začne platit britské odvozené právo, které má přednost před veškerými nezávislými právy, jež by mu/jí mohla na základě pobytu ve Slovenské republice příslušet.

2. Litevský občan na konci přechodného období pracuje a má obvyklé bydliště v Litvě. Jeho britský manžel/britská manželka má obvyklé bydliště a pracuje ve Spojeném království. Britský manžel/britská manželka má podle právních předpisů Spojeného království jako příslušného státu nárok na dávky v nemoci podle čl. 11 odst. 3 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004:

- v roce 2026 přestane být manžel/manželka ve Spojeném království aktivní. Odvozené právo na věcné dávky v nemoci z Litvy bude mít přednost před veškerými nezávislými právy založenými na pobytu ve Spojeném království.

3. Estonský občan na konci přechodného období pracuje a má obvyklé bydliště ve Finsku. Jeho britský manžel/britská manželka má s jejich dětmi obvyklé bydliště ve Spojeném království, kde pracuje:

- manžel/manželka bude mít nezávislé právo na věcné dávky v nemoci ve Spojeném království a děti mají na základě článku 32 nařízení (ES) č. 883/2004 odvozená práva rodinných příslušníků ve Spojeném království,
- v roce 2023 přestane být manžel/manželka aktivní a on/ona i děti budou mít odvozená práva rodinných příslušníků z Finska,
- v roce 2024 se páru narodí dítě, které nebude mít na základě dohody odvozená práva rodinných příslušníků.

3.3.6. Ustanovení čl. 32 odst. 2: změny příslušnosti

První věta tohoto ustanovení zajišťuje, aby osoby, které před koncem přechodného období podléhaly právním předpisům členského státu nebo Spojeného království a které na základě pravidel čl. 32 odst. 1 písm. a) dohody začnou před koncem přechodného období nebo po něm pobírat dávku sociálního zabezpečení, i nadále podléhaly ustanovením nařízení (ES) č. 883/2004, pokud jde o dávky v nemoci. To znamená, že v důsledku pobírání dávky podle čl. 32 odst. 1 písm. a) před koncem přechodného období nebo po něm se příslušnost v oblasti dávek v nemoci může změnit, avšak příslušná pravidla týkající se dávek v nemoci bude příslušný členský stát na dotčené osoby náležitě uplatňovat.

Druhá věta tohoto ustanovení se opírá o podobnou logiku a zajišťuje, aby byla pravidla týkající se rodinných dávek podle nařízení (ES) č. 883/2004 i nadále uplatňována, pokud je to pro osobu v situaci popsané výše relevantní.

Situaci, na niž se vztahuje čl. 32 odst. 2, by mohl ilustrovat tento příklad:

- Dánský občan, který není aktivní a pobývá v Dánsku, začne pobírat důchod ze Spojeného království, kde dříve pracoval. Spojené království se stane příslušným pro jeho dávky v nemoci. Pokud má tento občan nárok na rodinné dávky, uplatní se ve vztahu k rodinným dávkám pro jeho rodinné příslušníky, kteří s ním pobývají v Dánsku, podmínky právních předpisů Spojeného království.

Vzhledem k tomu, že toto ustanovení se uplatní ve spojení s čl. 32 odst. 1 dohody, lze další vysvětlení k tomuto článku nalézt výše v bodě 3.3.1.

3.4. Článek 33: Státní příslušníci Islandu, Lichtenštejska, Norska a Švýcarska

Podle článku 33 se část druhá hlava III dohody použije nejen na státní příslušníky Spojeného království a občany EU, ale také na občany Islandu, Lichtenštejska, Norska a Švýcarska za těchto dvou kumulativních podmínek:

- Island, Lichtenštejsko, Norsko a Švýcarsko musely uzavřít a uplatňují odpovídající dohody se Spojeným královstvím, které se vztahují na občany Unie, a
- Island, Lichtenštejsko, Norsko a Švýcarsko musely uzavřít a uplatňují odpovídající dohody s Unií, které se vztahují na státní příslušníky Spojeného království.

Jestliže tyto dohody vstoupí v platnost, má smíšený výbor pravomoc přijmout rozhodnutí o stanovení data, od něhož se tento článek bude uplatňovat.

Cílem tohoto ustanovení je v situacích, v nichž dojde k trojstrannému vztahu (např. členský stát EU, Spojené království a dle okolností Island, Lichtenštejsko, Norsko či Švýcarsko), chránit práva občanů Islandu, Lichtenštejska, Norska a Švýcarska, jak je stanoveno v hlavě III dohody, jako kdyby tito státní příslušníci byli občany členských států EU. Stejně tak by v tomto druhu trojstranných vztahů měla být chráněna práva státních příslušníků Spojeného království a občanů EU.

Řešení trojstranného vztahu je obzvláště důležité pro uplatňování zásady sčítání dob, jak je stanoveno v čl. 32 odst. 1 písm. a) dohody.

Například na norského občana, který:

- v letech 2005–2007 pracoval v Norsku,
- v letech 2007–2018 pracoval ve Francii,
- v letech 2018–2020 pracoval ve Spojeném království,
- v roce 2021 zažádá na základě předchozích dob pojištění o dávky,

se bude vztahovat článek 33 dohody (jsou-li podmínky pro uplatnění tohoto článku splněny), a tento občan tudíž bude postaven na roveň občanu EU nebo státnímu příslušníku Spojeného království, na něhož se vztahuje čl. 30 odst. 1 dohody.

Například pro islandského občana, který:

- větší část svého života pracoval ve Spojeném království,
- krátkou dobu pracoval ve Francii,

- před koncem přechodného období, kdy je krátce před dosažením důchodového věku, se navrátí na Island a zůstane neaktivní a
- při dosažení důchodového věku (před koncem přechodného období nebo po něm) uplatní nárok na starobní důchod,

sečte Spojené království minulé doby a přizná mu britský důchod. Poté, co byl dotčené osobě přiznán britský důchod, má právo tento důchod pobírat bez jakýchkoli srážek (v souladu s příslušnými ustanoveními odpovídajícími logice článku 7 nařízení (ES) č. 883/2004) na Islandu či v jakémkoli jiném členském státě EU či státě EHP, ve kterém může mít obvyklé bydliště.

3.5. **Článek 34 – Správní spolupráce**

Aby bylo zajištěno hladké provádění dohody, smí se Spojené království jako pozorovatel účastnit zasedání Správní komise pro koordinaci systémů sociálního zabezpečení, jakož i zasedání subjektů při ní zřízených, jak je uvedeno v člancích 73 a 74 nařízení (ES) č. 883/2004, tj. technické komise pro zpracování údajů a účetní komise.

Kdykoli se budou body programu související s částí druhou hlavou III dohody dotýkat Spojeného království, pozve předseda správní komise, resp. technické komise a účetní komise Spojené království, které se zasedání zúčastní jako poradce.

Spojené království se bude nadále podílet na elektronické výměně informací o sociálním zabezpečení, aby mohlo zpracovávat případy, na něž se vztahuje dohoda, a ponese související náklady.

Členské státy EU i Spojené království jsou odhodlány snížit administrativní zátěž spojenou s prováděním dohody. Přenosné dokumenty vydané před koncem přechodného období proto automaticky nepozbudou platnosti.

Základním principem je, že tyto dokumenty mají pouze deklaratorní povahu. Samy o sobě nevytvářejí pro dotčené osoby práva. Tato práva jako taková vytváří dohoda.

Je třeba rozlišovat mezi:

1. *dokumenty, které se vztahují na situace, jež spadají pod pravidla pro koordinaci uvedená v dohodě* (např. přenosný dokument A1, jehož platnost skončí v roce 2021, vystavený osobě, která vykonává pracovní činnost souběžně ve Spojeném království a ve Francii; přenosný dokument S1 vystavený britskému důchodci, který má obvyklé bydliště ve Španělsku):
 - tyto přenosné dokumenty odrážejí práva, která nadále existují, avšak na jiném právním základě,
 - aby se zamezilo neodůvodněné administrativní zátěži, zůstávají tyto dokumenty v platnosti po celou dobu jejich platnosti (pokud nejsou staženy). Na základě dohody budou po ukončení platnosti těchto přenosných dokumentů vystaveny dokumenty nové, pokud budou splněny podmínky pro jejich vydání;
2. *dokumenty vystavenými před koncem přechodného období, které se vztahují na situace, na něž se dohoda vztahovat přestala* (např. evropský průkaz zdravotního pojištění pro osoby v čistě interní situaci na konci přechodného období; dokument PDA1 pro vyslané pracovníky poskytující služby):
 - tyto dokumenty odrážejí práva, která již neexistují; nemohou mít na konci přechodného období právní účinky, i když je vydávající instituce nestáhne.

Jakékoli pochybnosti týkající se platnosti dokumentu objasní postupy stanovené v rozhodnutí č. A1 Správní komise pro koordinaci systémů sociálního zabezpečení ze dne 12. června 2009 o zřízení dialogu a dohodovacího řízení týkajících se platnosti dokumentů, určení použitelných právních předpisů a poskytování dávek podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004.

3.6. **Článek 35: Úhrady, zpětné vymáhání neoprávněně poskytnutých dávek a zápočet**

Cílem tohoto ustanovení je zajistit, aby i v případě, kdy pro konkrétní osobu přestanou platit pravidla pro koordinaci v plném rozsahu, nadále platila pravidla týkající se úhrad, zpětného vymáhání neoprávněně poskytnutých dávek a zápočtu uvedená v nařízeních (ES) č. 883/2004 a č. 987/2009.

Toto ustanovení se použije v souvislosti s událostmi, které se týkají osob, jež nespádají do působnosti článku 30 dohody, a ke kterým došlo před koncem přechodného období. Použije se také na události, ke kterým došlo po skončení přechodného období, ale které se týkají osob, jež v době, kdy k události došlo, spadaly do působnosti článku 30 nebo článku 32 dohody.

Zejména se použije na tři kategorie událostí:

- a) Události, k nimž došlo před koncem přechodného období a týkají se osob, které nespádají do působnosti článku 30 dohody. Například:
 - 1. Polský občan, který před koncem přechodného období nikdy nepodléhal právním předpisům Spojeného království, odjede v listopadu 2019 na dovolenou. Ve Spojeném království dostává na základě evropského průkazu zdravotního pojištění věcné dávky v nemoci a před koncem přechodného období se navrátí domů:
 - a) i po tomto datu může v Polsku (případně) zažádat o úhradu věcných dávek v nemoci;
 - b) je-li o úhradu zažádáno ve Spojeném království, avšak řízení není před koncem přechodného období dokončeno, bude úhrada přesto zpracována podle příslušných pravidel pro koordinaci.
- b) Události, k nimž došlo po skončení přechodného období a týkají se osob, které v době, kdy k události došlo, spadaly do působnosti článku 32 dohody. Například:
 - 2. Státní příslušník Spojeného království pracoval před koncem přechodného období ve Spojeném království a ve Švédsku a podléhal právním předpisům Spojeného království. Před tímto datem ukončí ve Švédsku veškerou činnost. Nespadá do působnosti článku 30 dohody, avšak po skončení přechodného období se zjistí, že měl ve skutečnosti podléhat švédským právním předpisům. Ustanovení nařízení (ES) č. 883/2004 týkající se dohodovacího postupu v rámci správní komise (v případě, že se Švédsko a Spojené království nedohodnou na příslušnosti), pokud jde o úhrady, zpětné vymáhání neoprávněně poskytnutých dávek a zápočet, se použijí i po skončení přechodného období.
 - 3. Polský občan s obvyklým bydlištěm v Polsku a minulými dobami ve Spojeném království odejde po skončení přechodného období do důchodu. Vzhledem k tomu, že na základě čl. 32 odst. 2 dohody se pro dávky v nemoci stane příslušným Spojené království, použijí se náležitým způsobem postupy úhrady mezi Spojeným královstvím a Polskem.
 - 4. Francouzský občan má obvyklé bydliště ve Francii a pracuje ve Spojeném království jako přeshraniční pracovník. Před koncem přechodného období se stane nezaměstnaným a začne pobírat francouzské dávky v nezaměstnanosti. Mezi Francií a Spojeným královstvím se i po skončení přechodného období nadále použijí odpovídající postupy úhrady dávek v nezaměstnanosti.
 - 5. Totéž platí pro osoby, které používají přenosný dokument S2 a zahájí před koncem přechodného období plánované léčení, které skončí po skončení přechodného období, a to pro příslušné léčení na základě čl. 32 odst. 1 písm. b) dohody.
- c) Události, k nimž došlo po skončení přechodného období a týkají se osob, které v době, kdy k události došlo, spadaly do působnosti článku 30 dohody. Například:
 - 6. Belgický občan, který má obvyklé bydliště ve Spojeném království a na konci přechodného období pracuje v Belgii, spadá do působnosti čl. 30 odst. 1 písm. c). Po pěti letech přenese pobyt do Belgie. Z toho důvodu již nespadá do působnosti článku 30 ani do působnosti článku 32, neboť nemá ve Spojeném království žádné minulé doby:
 - a. Belgie bude i nadále hradit Spojenému království veškeré náklady související s věcnými dávkami v nemoci, které tam tato osoba během doby bydlení pobírala;
 - b. Spojené království bude i nadále uplatňovat postup vymáhání neoprávněně poskytnutých dávek na částky, které tato osoba v Belgii dluží.

Ve většině případů mohou mít dotčené osoby minulé doby a spadají do působnosti článku 32 dohody, to však není k uplatnění tohoto ustanovení nutné.

Ustanovení se týká „událostí“, ke kterým došlo v konkrétním časovém období. Jedná se o široký pojem, který zahrnuje nejen poskytnuté věcné dávky, vyplacené peněžité dávky a zaplacené příspěvky, ale také příspěvky, které byly před skončením přechodného období nebo skončením uplatňování nařízení v případech uvedených v článku 30 a 32 dohody pouze/teprve dlužné/splatné.

Na základě tohoto ustanovení se budou i nadále uplatňovat veškeré postupy související s účetní komisí, včetně úhrad založených na pevných částkách.

3.7. **Článek 36 – Vývoj práva a úpravy aktů Unie**

Dohoda zajišťuje uplatňování nařízení (ES) č. 883/2004 a (ES) č. 987/2009 ve znění či v nahrazeném znění nařízení přijatých po skončení přechodného období, která jsou uvedena v příloze I dohody.

Článek 36 dohody stanoví mechanismus aktualizace změn těchto nařízení na úrovni Evropské unie po skončení přechodného období.

Aktualizaci zpravidla automaticky provede smíšený výbor. Omezené výjimky jsou stanoveny v čl. 36 odst. 2 písm. a) až c) dohody. Týkají se těchto situací:

1. přidání nové oblasti sociálního zabezpečení do článku 3 nařízení (ES) č. 883/2004 nebo vyjmutí stávající oblasti z uvedeného článku;
2. změny peněžitých dávek, které podle uvedeného nařízení lze vyvážet, na dávky, které vyvážet nelze, nebo dávek, které vyvážet nelze, na dávky, které vyvážet lze. Například:
 - změny uvedeného nařízení tak, že se zvláštní nepříspěvkové peněžitě dávky stanou dávkami, které lze vyvážet,
 - změny uvedeného nařízení tak, že rodinné dávky nadále vyvážet nelze;
3. změny peněžitých dávek, které lze vyvážet po časově omezené období, tak, že bude možné je vyvážet bez časového omezení, nebo naopak. Například bude rozhodnuto, že dávky v nezaměstnanosti mají být vyváženy bez časového omezení.

Bude-li o těchto změnách rozhodnuto na úrovni EU, smíšený výbor spolu s těmito změnami posoudí i jejich rozsah. Spojené království a členské státy EU jsou pevně odhodlány i nadále zajišťovat dobré fungování pravidel pro koordinaci sociálního zabezpečení osob, na něž se vztahuje dohoda.

V této souvislosti smíšený výbor rovněž v dobré víře zvaží potřebu zajistit efektivní sociální zabezpečení dotčených osob zejména v případech, kdy jsou změny v tom, zda lze určité dávky vyvážet, dány změnou v určení příslušného státu, a to bez ohledu na to, zda se jedná o členský stát EU, nebo o Spojené království.

4. HLAVA IV – OSTATNÍ USTANOVENÍ

4.1. **Článek 37 – Zveřejňování**

Toto ustanovení vychází z článku 34 směrnice 2004/38/ES.

Ukládá povinnost členským státům EU a Spojenému království. Ostatním, jako jsou např. zaměstnavatelé, Evropská komise nebo smíšený výbor, žádnou povinnost neukládá.

4.2. **Článek 38 – Příznivější ustanovení**

4.2.1. **Účinky uplatnění příznivějšího zacházení**

Je na rozhodnutí každého státu, zda přijme vnitrostátní právní nebo správní předpisy, které jsou pro osoby, na něž se vztahuje dohoda, příznivější než předpisy stanovené dohodou.

4.2.2. **Příznivější zacházení a koordinace systémů sociálního zabezpečení**

Ustanovení čl. 38 odst. 1 uvádí, že částí druhou dohody nejsou dotčeny právní nebo správní předpisy, které by byly pro dotčené osoby příznivější. Vzhledem ke zvláštnosti těchto pravidel, podle nichž osoby podléhají systému sociálního zabezpečení pouze jednoho členského státu EU, aby se zabránilo komplikacím, které by mohly nastat při překrývání platných ustanovení, se toto ustanovení nevztahuje na hlavu III týkající se koordinace systémů sociálního zabezpečení s výjimkou toho, co je povoleno podle nařízení (ES) č. 883/2004 a (ES) č. 987/2009.

Ustanovení čl. 38 odst. 2 uvádí, že ustanoveními části druhé dohody, která se týkají zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti (článek 12) a práva na rovné zacházení (čl. 23 odst. 1), nebude dotčen režim pro společný prostor cestování mezi Spojeným královstvím a Irskem (uvedený v článku 3 protokolu o Irsku/Severním Irsku dohody), pokud jde o příznivější zacházení, které může pro dotčené osoby z tohoto režimu vyplývat.

4.3. **Článek 39 – Celoživotní ochrana**

4.3.1. *Celoživotní ochrana a její vztah k různým hlavám dohody*

Článek 39 stanoví důležitou pojistku, a sice že práva vyplývající z dohody nemají „datum ukončení použitelnosti“.

Osoby požívající nového statusu pobytu podle části druhé hlavy II dohody si svůj status pobytu – a všechna související práva – zachovávají, pokud budou splňovat podmínky, jež hlava II spojuje s jejich právem pobytu (v rozsahu, ve kterém nějaké podmínky přisuzuje).

Osoby požívající práv podle části druhé hlavy III dohody si svá práva zachovávají, pokud budou splňovat podmínky, jež hlava III vyžaduje.

Článek 39 objasňuje, že práva vyplývající z různých hlav dohody mohou být oddělena – práva podle hlavy III nutně nezanikají, když zanikne např. status pobytu podle hlavy II.

Je také třeba zdůraznit, že některá ustanovení části druhé dohody nevyžadují, aby osoby, na něž se vztahují, i nadále splňovaly jakékoli podmínky – například rozhodnutí o uznávání přijaté podle části druhé hlavy II kapitoly 3 dohody před koncem přechodného období zůstává platné.

4.4. **Užitečné odkazy**

Konsolidovaná znění legislativních nástrojů práva Unie v českém jazyce lze stáhnout z internetových stránek Eur-Lex Evropské komise.

Smlouva o Evropské unii:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0013:0045:CS:PDF>

Smlouva o fungování Evropské unie:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=CS>

Směrnice 2004/38/ES:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1523871765223&uri=CELEX%3A02004L0038-20110616>

Nařízení (EU) č. 492/2011:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1523864845084&uri=CELEX%3A02011R0492-20160512>

Nařízení (ES) č. 883/2004:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1579691198448&uri=CELEX%3A02004R0883-20190731>

Nařízení (ES) č. 987/2009:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1579691236860&uri=CELEX%3A02009R0987-20180101>

Vybraná sdělení Komise

Volný pohyb pracovníků – využijme plně výhod a potenciálu (KOM(2002) 694 v konečném znění)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1525420348454&uri=CELEX:52002DC0694>

Pokyny pro lepší provádění a uplatňování směrnice 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států (KOM(2009) 313 v konečném znění)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1525421270630&uri=CELEX%3A52009DC0313>

Potvrzení volného pohybu pracovníků: práva a hlavní vývojové změny (KOM(2010) 373 v konečném znění)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1525420568284&uri=CELEX%3A52010DC0373>

Volný pohyb občanů EU a jejich rodin: Pět rozhodujících opatření (COM(2013) 837 final)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1525420823976&uri=CELEX%3A52013DC0837>